



# Vägen ut från familjevåld

## Information för hedersvåldsutsatta kvinnor och flickor

Boken innehåller fakta om våld i nära relationer, om hedersrelaterat våld och om kvinnors rättigheter i det svenska samhället. Här finns också konkreta råd och vägledning kring vilket stöd den våldsutsatta kvinnan och hennes barn kan få, om vart hon kan vända sig för att få hjälp och om vad som händer under uppbrottsprocessen.

**Boken är framtagen med stöd från Ungdomsstyrelsen och Länsstyrelsen i Stockholms län, i samarbete med Kvinnojouren Stina.**



# *Vägen ut från familjevåld*

## **Vägen ut från familjevåld**

© Kvinnojouren Stina, 2011

Text, omslag: Kvinnojouren Stina

Layout, illustration: Anne Persson

Ansvarig utgivare: Kvinnojouren Stina

Tryck: FMV Printcenter, december 2011

ISBN: 978-91-637-0059-0

Boken är framtagen med stöd från Ungdomsstyrelsen och  
Länsstyrelsen i Stockholms län.

Ladda ner och skriv ut boken, både på svenska och på arabiska,  
på Kvinnojouren Stinas hemsida: [www.kvinnojourenstina.se](http://www.kvinnojourenstina.se)



# Innehåll

Varför jag skrev den här boken	5
Materialet i boken	6
Snabbguide om du behöver akut hjälp	7
Dina rättigheter	7
Detta händer när du söker hjälp	10
Allmänna råd och praktiska tips vid och inför kontakt med myndigheter	10
Allmänna råd som kan vara till hjälp när du vill fly hemmet	12
1. Vem kan du kontakta för att få hjälp?	15
Juridisk hjälp	17
Stöd från ideella organisationer	17
2. Stöd från kommunala verksamheter och myndigheter	21
Kvinnofridslinjen	21
Stöd- och rådgivningscentret Kruton i Stockholm	21
Socialjouren	21
Ungdomsmottagningen	22
Stödcentrum för unga brottsoffer	23
Familjerådgivningen	23
Föräldramottagningen	24
Hjälp och stöd för män	24
3. Våld och hot kan se olika ut och bero på olika saker	25
Varför är det så svårt, för dig som är utsatt för våld, att lämna hemmet?	27
En vanlig och vänlig man som blir våldsam	29
Hur våldet påverkar och skadar dig och barnen	30
Stöd och hjälp	32
4. Hedersrelaterat våld	34
Hedersvåldets begrepp och bakgrund	36
Vad är mödomshinnan? Finns den på riktigt? Varför är det viktigt att du är oskuld på bröllopsnatten?	38
Vad händer om du vill skilja dig?	39
Våldtäkt och planerat äktenskap	39
Barnäktenskap	39
Kvinnlig könsstympning	40
Att leva i ett nytt land	41
Att leva efter det starkt patriarkala systemet är ett sätt att överleva	42

5. Polisanmälan och rättegång	<b>43</b>
Polisanmälan	43
Säkerhetsåtgärder och dina rättigheter	47
6. Skilsmässa och vårdnad av barn	<b>49</b>
Barnen	49
Om du är gravid	50
Familjerätten	52
Umgängesrätt	52
Familjerådgivningen	52
Rättshjälp	53
Bodelning	53
7. Barnäktenskap och tvångsifte	<b>54</b>
Att gifta sig mot sin vilja	54
8. Lagar om kvinnors och barns rättigheter i det svenska samhället	<b>60</b>
FN:s konventioner	60
Barns rättigheter	62
Jämställdhet i det svenska samhället	65
Könsstämpning av flickor och kvinnor	67
Socialtjänstlagen SoL (2001:453)	68
Utlänningslagen (2005:716)	69
Rättshjälp och juridisk rådgivning	70
Hur lagarna kan påverka dig och dina barn, sammanfattning	71
9. Skyddsåtgärder	<b>75</b>
Övrig information	76
10. Ekonomi	<b>78</b>
Att hitta ett nytt boende	80
11. Förebyggande arbete - tvångsäktenskap	<b>85</b>
12. Förebyggande arbete - hederskultur	<b>89</b>
Verdandis projekt "Manligt och kvinnligt nätverk"	89
Slutord	<b>92</b>
Källförteckning	<b>93</b>

## *Varför jag skrev den här boken*

**Jag har i mitt arbete på Kvinnojouren Stina** (Stockholms län) träffat många kvinnor i olika åldrar som utsatts för våld av medlemmar i sin familj. Det är det som kallas våld i nära relationer. Våldet kan vara fysiskt. Det vill säga slag, sparkar, med mera. Det kan också vara psykiskt. Till exempel förolämpningar, hot, med mera. Ibland kan våldet även vara sexuellt (tvång till samlag/våldtäkt, etc).

Många av de kvinnor som jag träffade på kvinnojouren hade, precis som jag, arabiska som modersmål. Information på arabiska behövdes för flera av dem, som inte kunde svenska så bra. Jag har därför skrivit en handbok på arabiska för våldsutsatta kvinnor. Den publicerades 2010. När den var klar frågade många efter en version på svenska. Det har jag arbetat med att skriva under 2011.

Jag vill understryka att även pojkar, män, homosexuella, transpersoner och andra kan vara utsatta för våld i nära relationer, till exempel för hedersrelaterat våld. Denna bok riktar sig dock främst till just kvinnor och tjejer. Det är deras situation som jag har erfarenhet av från mitt arbete på kvinnojouren. Innehållet i boken kan dock även andra personer, som är utsatta för våld, ha nytta av. Jag vill också klargöra att jag ofta benämner offret som kvinnan och/eller flickan. Vidare att jag benämner den som utsätter henne för våld som mannen. Det gör det enklare för läsaren och dessutom så är den som utsätts för våldet oftast en kvinna och den som utövar våldet oftast en man.

Utgångspunkten för den här boken är att alla brott, som begås i nära relationer, till exempel i hederns namn, är ett brott och en kränkning av offrets mänskliga rättigheterna. De är brott mot FN:s (Förenta Nationernas) internationella konventioner om mänskliga rättigheter, FN:s barnkonvention (1989) och FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (1979). Detta innebär också att alla typer av våld och förtryck i nära relationer är ett brott mot de svenska lagarna då Sverige, som medlem i FN, skrivit under de flesta konventionerna.

Slutligen hoppas jag att den här boken kan vara till nytta för dig som lever med våld/hot om våld från familjen och släkten och som vill leva ett säkert och tryggt liv, fritt från hot, våld, tvångsgifte och förnedring.

December 2011

För mer information, kontakta [heder@jarfallakvinnojourn.se](mailto:heder@jarfallakvinnojourn.se).

# *Materialet i boken*

## **I boken tar jag upp**

- » information om vart man kan vända sig för att få stöd, råd och hjälp, samt information kring vad som händer när man söker stöd, flyr från hemmet, kontaktar polisen, med mera
- » kortfattade fakta om våld i nära relationer, bland annat hedersrelaterat våld
- » hur hoten och våldet påverkar flickan/kvinnan och hennes barn (om hon är mamma), samt hur det skadar dem och förstör deras liv
- » information om vilka rättigheter individer har i Sverige och vilka former av stöd som finns i samhället för den som är utsatt för brott

**Är du en av dem som lever under hot och våld?**

**Är du offer för någon form av förtryck, hot eller kränkning av dina mänskliga rättigheter?**

**Är du rädd för din man, din familj eller din släkt? Är du orolig för att du ska bli bortgift?**

**Känner du att du har tappat kontrollen och vill återta makten över ditt liv?**

**Är du rädd för att förlora dina barn om du berättar och söker hjälp?**

**Är du rädd att bli utvisad från Sverige om du lämnar den som slår och skadar dig?**

Var inte rädd! Kontakta kvinnojouren eller tjejjouren i ditt område för att få hjälp direkt. Läs den här boken för att få information om dina rättigheter och om det stöd och den hjälp som du kan få i Sverige.



# *Snabbguide om du behöver akut hjälp*

**Ring Kvinnofridslinjens stödtelefon** för våldsutsatta flickor och kvinnor på: 020-50 50 50. Samtalet är gratis och syns inte på telefonräkningen. Du kan ringa och få hjälp utan att berätta vem du är. Linjen är öppen dygnet runt, alla dagar. Kvinnofridslinjen har även tillgång till tolkservice. Eller ring polisens nödtelefon 112.

## **Dina rättigheter**

Nedan kan du läsa en kort sammanfattning av dina och dina barns rättigheter.

## **Skydd, ekonomi och juridik**

- » Det är bara du som bestämmer över ditt liv. Ingen har rätt att bestämma över, hota, eller skada dig. Varken dina föräldrar, din familj, eller någon annan får slå eller utsätta dig för någon form av fysiskt<sup>1</sup>, psykiskt<sup>2</sup> eller sexuellt<sup>3</sup> våld. Att utsätta dig/dina barn för våld är olagligt!
- » Att utsätta dig för könsstympning eller andra övergrepp på din kropp är ett brott mot dig och förbjudet enligt lag.
- » Det är ditt ansvar som förälder att skydda och att ta hand om dina barn. Du kommer inte att förlora dina barn om du kontaktar socialtjänsten och/eller polisen. Sök hjälp!
- » Myndigheterna (socialtjänsten) är skyldiga att skydda dig och dina barn om du/ni är utsatta för våld från någon i familjen/släkten. De ska också erbjuda dig det stöd och den vård du/ni behöver, även om din man/dina föräldrar är emot det. Stödet kan till exempel vara att ni bor tillfälligt på en kvinnojours/tjejjours

---

1 Fysiskt våld: t ex bli slagen, sparkad, knuffad, med mera.

2 Psykiskt våld: t ex bli kallad fula och kränkande ord som "dum i huvudet", "idiot", "hora", med mera.

3 Sexuellt våld: t ex bli tvingad till sex/samlag trots att du inte vill.

skyddade boende<sup>4</sup>, att du får hjälp att fly till en annan kommun, att få hjälp att komma i kontakt med exempelvis sjukhuset/psykiatrin om ni behöver det, med mera.

- » Socialtjänsten är skyldig också att betala kostnaden för ditt boende under den period du/ni behöver skydd. Detta om du inte har egna pengar.
- » Om du inte har tillräckligt med pengar för att köpa mat och andra nödvändiga saker har du rätt att söka ekonomiskt bistånd (socialbidrag) hos socialtjänsten i den kommun där du befinner dig, alltså inte nödvändigtvis där du är folkbokförd.
- » Du har rätt att säga vad du tycker och myndigheterna är skyldiga att ta hänsyn till vad du vill innan beslut om insats tas. Detta beror naturligtvis på din ålder.

Läs mer i kapitel 8 om socialtjänstlagen och om den hjälp socialtjänsten är skyldig att erbjuda dig och dina barn.

- » Du och dina barn har rätt till en juridiskt kunnig person (målsägandebiträde) som gratis ser till dina rättigheter vid till exempel en rättegång.
- » Du som är under 18 år har rätt till två timmars kostnadsfri juridisk rådgivning. Detta för att till exempel få information innan du väljer att kontakta några myndigheter.
- » Din familj/man har också rätt till hjälp och stöd för att förändra sitt beteende. De/han kan också ha rätt till en juridiskt kunnig person (offentlig försvarare) som ser till deras/hans rättigheter vid till exempel en rättegång.

Läs mer i kapitel 5 om hur du gör en polisanmälan och vad som händer efter att du gjort det.

---

<sup>4</sup> En kvinnojour/tjejjour är en organisation som hjälper och stödjer kvinnor/flickor och barn som blir slagna eller utsatta för annat våld. De flesta kvinnojourer har ett skyddat boende med hemlig adress. Där kan du bo med dina barn under den period som du behöver skydd. Du kan kontakta kvinnojouren/tjejjouren helt anonymt. Du bestämmer själv om du vill berätta vem du är. Du bestämmer också själv vad du vill ha hjälp med. Generellt sett har alla som jobbar på en kvinnojour/tjejjour gett ett tystnadslofte. Det innebär att det du berättar för dem inte berättas vidare till andra personer eller myndigheter.

## Giftermål, skilsmässa och vårdnad om barnen

- » Det är du och ingen annan som bestämmer om och i sådana fall med vem du ska gifta dig.
- » Även om du under vigselceremonin säger "ja" kan du ansöka om att få äktenskapet upplöst om du blev tvingad in i giftermålet.
- » Det är endast du som bestämmer om du ska skilja dig eller inte. Med andra ord kan du skilja dig även om din man inte vill och/eller vägrar skriva under skilsmässansöskan.

Om ni/du har barn under 16 år som bor hos dig/er (dina, din mans eller gemensamma barn) ger tingsrätten er sex månader att tänka över beslutet. Om du fortfarande vill skiljas när de sex månaderna är över så får du det.

När du ansöker om skilsmässa kan du välja om du vill dela ansvaret om barnen med deras far (gemensam vårdnad) eller vara ensam ansvarig för dem (ensam vårdnad). Det är tingsrätten som bestämmer hur det blir.

Om du får ensam vårdnad innebär det till exempel att det är du som har rätt att bestämma vilket dagis/skola barnen ska gå i, var ska barnen bo, om barnen ska bli svenska medborgare, om de ska skaffa ett pass, och så vidare.

Om tingsrätten beslutar om gemensam vårdnad innebär det att du och barnens far måste komma överens och samarbeta med varandra. Då är det bra om ni skriver ett avtal gällande till exempel barnens boende, skolor, med mera, mellan er. Det skriftliga avtalet ska godkännas av socialnämnden.

Om du är gravid och föder barnet efter att tingsrätten har godkänt din skilsmässa får du direkt ensam vårdnad om barnet. Det spelar ingen roll om barnets far säger att du har varit otrogen och att det inte är hans barn. Om han vägrar erkänna att han är far till ditt barn kan du kontakta familjerätten för att få hjälp att fastställa faderskapet (bevisa att han är barnets far). När allt är klart har ditt barn rätt att bära sin fars efternamn.

Läs mer i kapitel 6 om du vill veta hur du ansöker om skilsmässa och hur barnens situation och ditt boende påverkas av det. Du kan också läsa om äktenskapslagen (äktenskapsbalken) i kapitel 8.

## Detta händer när du söker hjälp

### Om våldet pågår och du ringer larmnumret 112

Som jag skrivit tidigare ska du ringa larmnumret 112 om våldet pågår. Då kommer två poliser till den plats där du är. Är du hemma kommer polisen hem till dig.

Först pratar polisen med dig och din man/familj tillsammans. Sedan pratar de med er var för sig i olika rum. På det sättet får du chansen att i lugn och ro, utan att vara rädd hela tiden, berätta vad som har hänt. Polisen skriver ner din berättelse, tar bilder på dina eventuella skador och informerar dig om dina rättigheter. Ibland spelar polisen in mötet på video. Har ni barn kan det hända att polisen också pratar med dem. Detta beror dock på deras ålder.

Beroende av vad som hänt kan du och dina barn få hjälp av polisen för att åka till sjukhuset eller hem till någon släkting eller vän. Du/ni kan också, vid behov, få hjälp att ta er till ett skyddat boende. I de fallen ringer polisen socialtjänsten/socialjouren. Du kan också välja att stanna kvar hemma om situationen tillåter det.

Samtidigt som en polis pratar med dig, pratar den andra polisen med din man/familj om vad som har hänt och informerar dem om deras rättigheter och skyldigheter. Din man kan också få hjälp av polisen för att åka någon annanstans. Om du har barn och väljer att stanna hemma kontaktar socialtjänsten dig senast dagen efter.

Om du inte har barn väljer du själv om du vill ha kontakt med socialtjänsten eller någon kvinnojour/tjejour/ brottsofferjour.

### Checklista 1:

## Allmänna råd och praktiska tips vid och inför kontakt med myndigheter

Om du är i en utsatt situation är det viktigt att du gör följande:

- ✓ Skaffar dig information om vad som gäller i ditt specifika fall och vilka möjligheter du har. Detta kan du göra genom att prata med en kvinnojour/tjejour.
- ✓ Du kan också ringa socialtjänsten och be att få tala med en handläggare/socialse-

kreterare helt anonymt, det vill säga utan att berätta vem du är. Om du bokar en tid är det dock möjligt att du måste avslöja din identitet för socialsekreteraren.

- ✓ Om du har synliga skador, som till exempel blåmärken eller liknande, gå till en läkare för dokumentation av dina skador. Be läkaren skriva ett intyg som beskriver dina skador. Intyget kan du senare visa för polisen.
- ✓ Skriv ner allt som hänt, som du kan komma ihåg. Skriv också, om möjligt, datum, klockslag, och så vidare. Bäst är om du kan göra detta innan du ringer socialtjänsten eller polisen och gör din anmälan.
- ✓ Spela in (på din mobil eller hemtelefon) alla samtal med hot och kränkningar som du får. Spara också alla hotfulla brev och sms som din man/familj skickar till dig. Berätta om det för polisen.
- ✓ Berätta allt som har hänt, varje slag, kränkande ord och trakasserier, varje gång du inte fick gå ut, gå till skolan, träffa dina kompisar eller prata i telefonen. Allt är viktigt!
- ✓ Tala om för socialtjänsten och polisen vilka grannar, vänner, eller andra personer som kan ha hört och/eller sett något, och därför kanske kan stödja din berättelse.
- ✓ Förmodligen är du stressad och orolig när du pratar med polisen eller socialsekreteraren, speciellt om det är första gången. Därför är det bra om du skriver ner deras namn, telefonnummer och vad ni kommit överens om under samtalet. Men kom ihåg att gömma lappen på en säker plats eller hos en kompis så att din man/familj inte hittar den.
- ✓ Du har rätt att läsa vad polisen/socialtjänsten skrivit om ditt ärende. Du kan be att få en kopia på deras anteckningar, om du vill det. Det är dock bra om du väntar, tills du är skyddad, innan du besöker polisstationen/socialtjänsten för att hämta pappren.

- ✓ Om du bor med den som utsätter dig för våld är det viktigt att du får dina brev till en annan adress. Ett alternativ är att använda en kompis adress. Du kan också kontakta kvinnojouren/tjejjouren/brottsofferjouren i din kommun och fråga om du kan använda deras postbox istället.
- ✓ Kom ihåg att gå igenom samtalslistan i din mobil och hemtelefon, efter att du pratat med myndigheterna, och radera numren, ifall din familj går igenom dina samtalslistor.
- ✓ Om du ska träffa en socialsekreterare har du rätt att ta med dig en stödperson till mötet. Stödpersonen kan vara en person från kvinnojouren, tjejjouren eller brottsofferjouren i din kommun.
- ✓ Socialtjänsten är skyldig att hjälpa dig till skydd först, innan de tar kontakt med dina föräldrar. De har, i vissa fall, till och med rätt att inte berätta för dina föräldrar var du är, för att skydda ditt liv.

## Checklista 2:

### **Allmänna råd som kan vara till hjälp när du vill fly hemmet**

#### **Passa på att förbereda dig när ingen är hemma!**

- ✓ Packa en väska med kläder, smycken och viktiga dokument och handlingar (till exempel hyreskontrakt, äktenskapsförord, bankpapper, myndighetspapper, ID-kort, pass, betyg och intyg). Glöm inte att ta med dina och barnens mediciner. Ta också med nycklar till bankfack, bil, bostad och förråd
- ✓ Göm väskan utanför ditt hem, hos någon du litar på, som helst inte är en bekant till familjen.
- ✓ Om möjligt, lägg också lite pengar i den packade väskan. Pengarna kan du komma att behöva senare, för att till exempel köpa mat, bussbiljett eller betala en taxi.

- ✓ Ta bilder på dina möbler och andra värdesaker som du lämnar kvar hemma.
- ✓ Ta kontakt med en kvinnojour eller tjejjour. De hjälper dig att kontakta socialtjänsten, polisen eller andra myndigheter om du vill det.
- ✓ Berätta för dina barn strax innan du ska lämna hemmet. Ta med dem, om möjligt, men kom ihåg att berätta för socialtjänsten om din familjsituation.
- ✓ Om du har mobil, köp ett nytt kontantkort och byt på så sätt mobilnummer.
- ✓ Byt dina barns mobilnummer för att undvika att din man/din familj hittar dig genom att ringa dem.
- ✓ Skriv ner viktiga telefonnummer, som du vill behålla, i en anteckningsbok. Klipp sedan sönder det gamla simkortet.
- ✓ Byt e-postadress.
- ✓ Om du misstänker att din man/familj har tillgång till ditt bankkonto, öppna ett nytt och flytta över dina pengar från det gamla kontot till det nya. Spärra dina kreditkort och skaffa nya. Kom ihåg att meddela försäkringskassan om att du har bytt bankkonto och ge dem det nya kontonumret, för att få eventuella bidrag insatta på ditt nya konto. Exempel på sådana bidrag är barnbidrag, bostadsbidrag, med mera.
- ✓ Om du är orolig för att din man/ familj skadar sig själv, kan du ringa socialtjänsten och berätta det, så fort du är i säkerhet. Då kan en socialsekreterare kontakta din man/familj för att erbjuda honom/dem stöd, om du vill det.

## **Vill du veta vem du ska kontakta för att få hjälp? Läs:**

**Kapitel 1.** Om vilken hjälp och vilket stöd du kan få från ideella organisationer.

**Kapitel 2.** Om den hjälp och det stöd du kan få från kommunala verksamheter och myndigheter.

**Kapitel 3.** Om våld i nära relationer och hur våldet påverkar och skadar dig och dina barn.

**Kapitel 4.** Om hedersrelaterat våld. Det vill säga våld som din familj och släkt utsätter dig för, för att försvara sin heder och sitt rykte.

**Kapitel 5.** Om hur du gör en polisanmälan och vad som händer efter att du gjort det (rättsprocessen).

**Kapitel 6.** Om du vill veta hur du ansöker om skilsmässa och hur barnens situation och ditt boende påverkas av det.

**Kapitel 7.** För att veta vad du kan göra om du ska åka utomlands och är rädd att bli bortgift. Du kan också läsa i samma kapitel om hur du kan försöka övertala dina föräldrar att du inte vill gifta dig och/eller har rätt att gifta dig med vem du vill.

**Kapitel 8.** Om socialtjänstlagen och om den hjälp socialtjänsten är skyldig att erbjuda dig och dina barn. I samma kapitel finns information om mänskliga rättigheter, information om utlänningslagen, och vad du kan göra om du är rädd att bli utvisad från Sverige.

**Kapitel 9.** Om vad du kan göra för att skydda dig (olika säkerhetsåtgärder).

**Kapitel 10.** Om vad du kan göra för att klara av din akuta ekonomiska situation.

**Kapitel 11.** Om hur du kan hjälpa din dotter att leva ett tryggt liv fritt från våld och tvångsgifte.

**Kapitel 12.** Om Verdandis projekt "Manligt och kvinnligt nätverk". Du kan ringa projektledaren Hasan Ertas på telefonnummer 073-984 35 08 för att få hjälp och stöd, bland annat i dina kontakter med din man och din familj.



# 1. Vem kan du kontakta för att få hjälp?

**Att utsätta någon för hot, våld, förolämpningar, med mera är fel.** Det spelar ingen roll vad personen har gjort eller hur situationen ser ut. Ingen har rätt att göra någon illa. Är det någon som gör dig illa på det sättet? Du kan få stöd och hjälp för att få ett slut på det. Du kan få:

- » juridisk hjälp under polisutredning<sup>5</sup> och rättsprocess<sup>6</sup>
- » hjälp och stöd från ideella organisationer

## **Det är mycket viktigt att du vågar berätta om din situation:**

- » Om du går i skolan, berätta för din lärare, skolsköterska eller kurator. De kan hjälpa dig att komma i kontakt med andra myndigheter och organisationer som kan stödja och skydda dig
- » Du kan också vända dig till vårdcentralen, barnvårdscentralen (BVC)<sup>7</sup> och barnmorskemottagningen (BMC)<sup>8</sup> för att få råd och stöd, dokumentera dina skador, eller hjälp att komma i kontakt med polisen, med mera
- » Du kan kontakta kvinnojouren eller socialtjänsten i området där du bor
- » Du kan också ringa Kvinnofridslinjen på 020-50 50 50 (dygnet runt)

Kuratorer, vårdpersonal, socialtjänst, med flera har sekretess. Det innebär att de inte får berätta för någon annan om det du berättar för dem. Men om de får

---

5 Polisnämnden: Om någon till exempel har slagit dig, hotat dig eller gjort dig illa på något sätt kan du berätta det för polisen. Det kallas att göra en polisanmälan. Polisutredning: När du gjort en polisanmälan lyssnar polisen på din berättelse och på berättelsen från den som har gjort dig illa. Om det finns vittnen pratar polisen också med dem. Det kallas polisutredning.

6 Rättsprocess: Om ärendet efter din polisanmälan och polisutredningen tas upp i domstol kallas det rättsprocess.

7 Barnvårdscentralen (BVC) hjälper alla barn under sju år med vaccinering, vid sjukdom, råd till föräldrarna, med mera.

8 Barnmorskemottagningen (BMC) hjälper gravida kvinnor och föräldrar som väntar barn.

## 1. Vem kan du kontakta för att få hjälp?

veta att ditt/dina barn är/har blivit skrämmda, slagna eller att någon gjort dem illa på annat sätt måste de berätta det för socialtjänsten. Då kommer socialtjänsten att prata med dig och hjälpa dig att skydda dina barn.

### **Några ordförklaringar innan du fortsätter läsa**

Vissa ord, fraser och begrepp som jag använder i boken kan vara svåra att förstå, men du kommer att höra de orden ofta om/när du bestämmer dig att fly från våldet. Därför förklarar jag dem här:

***Brottsoffer, våldsutsatt.*** Om en person slår, sparkar, boxar, hotar, skadar eller gör illa dig på något annat sätt kallas det misshandel. Och det är ett brott. Du kallas då brottsoffer, våldsutsatt och/eller misshandlad.

***Gärningsman.*** Den person som gör dig illa kallas gärningsman eller förövare.

***Bevittnat brott.*** Om du till exempel har sett någon bli slagen så har du bevittnat ett brott/blivit vittne till ett brott.

***Hedersrelaterat våld och förtryck.*** Om din man eller din familj tycker att de har rätt att kontrollera vad du gör, hota dig eller göra dig illa på grund av heder, så kallas det för hedersrelaterat våld och förtryck. Exempel på det kan vara att du blir slagen, inlåst eller hotad att bli mördad om du inte gör det som de tycker är rätt (till exempel har en sexuell relation innan du gifter dig, eller vägrar gifta dig med någon du inte tycker om).

***Våld i nära relationer eller våld inom familjen.*** Om den du bor med, den du har barn med (även om ni inte bor tillsammans) eller någon annan i din familj slår, hotar eller skadar dig på annat sätt kallas det våld i nära relation.

## Juridisk hjälp

Om du och/eller ditt/dina barn är utsatta för brott, har ni rätt till ett målsägandebitråde<sup>9</sup>. Det är en person som kan lagen och ser till att dina/era rättigheter respekteras när du gör en polisanmälan samt under en rättegång. Ibland får barn en så kallad särskild företrädare för barn istället för ett målsägandebitråde. Det är staten som betalar kostnaderna för målsägandebitråde och särskild företrädare för barn.

## Stöd från ideella organisationer

I Sverige finns många ideella organisationer<sup>10</sup> som ger råd och stöd till personer utsatta för våld i nära relationer. Till exempel kvinnojourer, tjejjourer och brottsofferjourer.

### Kvinnjourer

I de flesta kommuner i Sverige finns det en kvinnojour där våldsutsatta kvinnor och deras barn kan få stöd och skydd. Du kan kontakta kvinnojouren genom att ringa eller skicka e-post. För att hitta en kvinnojour nära dig, gå in på följande hemsidor: [www.roks.se](http://www.roks.se) och [www.kvinnjouren.se](http://www.kvinnjouren.se). Du kan också besöka kvinnojouren, men du måste boka tid innan. Att ringa eller besöka kvinnojouren kostar ingenting.

Du kan kontakta kvinnojouren helt anonymt. Det vill säga du bestämmer själv om du vill berätta vem du är. Du bestämmer också själv vad du vill ha hjälp med.

Generellt sett har alla som jobbar på en kvinnojour gett ett tystnadslofte. Det innebär att det du berättar för dem inte berättas vidare till andra personer eller myndigheter.

---

9 Särskild företrädare för barn väljs om domstolen tror att du eller barnets far kommer att ha svårt att tillvarata barnets rättigheter. Ett exempel på detta är om du stannar hos en man, trots att han misshandlar barnet. Det kan då vara svårt för dig att bara tänka på barnets bästa. Den särskilda företrädaren har en större roll än ett målsägandebitråde. Bland annat tar han/hon över din roll i polisutredningen. Hon/han kan till exempel godkänna en läkarundersökning av barnet även om du/barnets far inte vill det.

10 Ideellt arbete betyder att man jobbar gratis, utan att få betalt.

## 1. Vem kan du kontakta för att få hjälp?

Du kan kontakta kvinnojouren om du

- » är utsatt för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld
- » riskerar att bli gift mot din vilja
- » har problem med, eller känner dig utnyttjad av, den person du är kär i, din man, din familj, din släkt, eller någon annan
- » vill prata om din livssituation och din nuvarande relation
- » vill ha information om dina rättigheter i Sverige
- » behöver råd kring skilsmässa och vårdnaden om barnen, eller hjälp och information kring en polisanmälan
- » behöver akut skydd från den/de personer som utsätter dig för hot och/eller våld

### **Skyddat boende**

De flesta kvinnojouren har ett skyddat boende med hemlig adress. Där kan du och dina barn bo en kortare tid om ni behöver skydd. Oftast är boendet kollektivt. Det betyder att man delar lägenheten med andra kvinnor och barn och att alla hjälps åt med städning och annat.

### **Tjejjouren**

På en tjejjour jobbar man på samma sätt som på en kvinnojour, men med unga flickor, från tonåren upp till 23 år. Det är bara några få tjejjouren som har skyddat boende, men alla tjejjouren kan hjälpa dig att komma i säkerhet/få skydd.

För att hitta en tjejjour nära dig, gå in på följande hemsidor:

[www.roks.se](http://www.roks.se), [www.tjejjouren.se](http://www.tjejjouren.se), [www.kvinnojouren.se](http://www.kvinnojouren.se).

### **Kvinnojouren Stina**

Kvinnojouren Stina är en ideell organisation som hjälper våldsutsatta kvinnor i Stockholms län. Organisationen har lång erfarenhet av att möta kvinnor och barn som blivit utsatta för våld. Det finns skyddat boende med plats för 6 kvinnor, med eller utan barn. Boendet är kollektivt och ligger på hemlig adress. Alla som jobbar på jouren har avgett tystnadslofte. Du kan i din kontakt med jouren själv välja hur mycket du vill berätta om dig själv; vem du är, vad du heter, var

du bor och så vidare. Du bestämmer om anteckningar får göras. Om du vill få stöd och information på svenska eller engelska ring 08-580 269 00. Från och med maj 2012 kan du också få stöd på arabiska.

E-post: [kontakt@kvinnojourenstina.se](mailto:kontakt@kvinnojourenstina.se)

Läs mer på: [www.kvinnojourenstina.se](http://www.kvinnojourenstina.se)

### **Brottsofferjourer**

En brottsofferjour är en ideell organisation som ger hjälp, stöd och information till dem som utsatts för eller bevittnat brott, samt deras familjer. Brottsofferjouren tar inte betalt. De som arbetar där ger också information om bland annat mänskliga rättigheter och vad som händer vid till exempel en rättegång. Brottsofferjourens anställda har tystnadsplikt. För att få information och råd på flera språk, ring 08-642 00 44.

E-post: [kontakt@boj.se](mailto:kontakt@boj.se)

Läs mer på [www.boj.se](http://www.boj.se)

### **Verdandi**

Verdandi är en ideell organisation som kämpar för ett rättvist och solidariskt samhälle<sup>11</sup>. I Stockholm har organisationen ett nätverk med mer än 100 män och ett mindre antal kvinnor med invandrarbakgrund, som jobbar aktivt för att stoppa hedersrelaterat våld. Du kan kontakta Hasan Ertas (som leder nätverket) på telefonnummer 0739-84 35 08 och e-post [Hasan.Ertas@verdandi.se](mailto:Hasan.Ertas@verdandi.se). På så sätt kan du få hjälp och stöd, till exempel någon som pratar med din man, din pappa eller någon annan i din familj. Hasan talar svenska, kurdiska, turkiska och lite arabiska.

Läs mer på [www.verdandi.se](http://www.verdandi.se).

---

<sup>11</sup> Solidariskt samhälle: Solidaritet betyder att alla medborgare har ett ansvar tillsammans. Ett solidariskt samhälle brukar man kalla ett samhälle där alla hjälps åt genom att till exempel ta ansvar och betala skatt.

1. Vem kan du kontakta för att få hjälp?

### **Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL)**

RFSL arbetar för att homosexuella, bisexuella och transpersoner ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter som alla andra i Sverige. Organisationen ger stöd och rådgivning, bland annat via sin brottsofferjour, till personer som utsätts för våld på grund av sin sexualitet.

Telefonnummer: 020-34 13 16

E-post: [boj@rfsf.se](mailto:boj@rfsf.se)

Läs mer på [www.rfsf.se](http://www.rfsf.se) och [www.heder.nu](http://www.heder.nu)

### **BRIS, Barnens rätt i samhället**

BRIS är en organisation som stödjer och hjälper barn. Det kan gälla hot, våld, sexuella övergrepp, eller något helt annat. Barn och ungdomar upp till 18 år kan anonymt och utan kostnad ringa till BRIS barntelefon när de behöver stöd, eller bara önskar prata med en vuxen om sin situation. Samtalet är gratis och syns inte på telefonräkningen. Detta betyder att föräldrar inte kan se på telefonfakturan att du har ringt BRIS. Alla vuxna som svarar på BRIS barntelefon har tystnadsplikt. Det betyder att de inte får berätta för någon annan vad du har sagt.

BRIS barntelefon: 116 111

Läs mer på [www.bris.se](http://www.bris.se)

### **Immigrantinstitutet**

Immigrantinstitutet är en organisation som ska vara ett kunskaps- och dokumentationscentrum om invandrare, flyktingar och rasism.

På institutets hemsida finns bland annat en lista över invandrарorganisationer i Sverige. Där finns också information om lagar om asylsökandes och flyktingars rättigheter i Sverige. Informationen finns på flera språk.

Telefon: 033-13 60 70

Hemsida: [www.immi.se](http://www.immi.se)

## *2. Stöd från kommunala verksamheter och myndigheter*

De verksamheter som jag beskriver nedan finns i de flesta kommuner i landet. Kontakta socialtjänsten i din egen kommun för att få veta vad som gäller för just din kommun.

### **Kvinnofridslinjen**

Kvinnofridslinjen är en stödtelefon för flickor och kvinnor som är utsatta för hot, våld eller sexuella övergrepp. Du kan ringa Kvinnofridslinjen dygnet runt. Samtalet är gratis och syns inte på telefonräkningen.

Du kan ringa helt anonymt: 020-50 50 50

Hemsida: [www.kvinnofridslinjen.se](http://www.kvinnofridslinjen.se)

### **Stöd- och rådgivningscentret Kruton i Stockholm**

Stöd- och rådgivningscentret Kruton är till för tjejer och killar mellan 16 och 25 år, som är utsatta för hedersvåld och förtryck. Om du behöver stöd, råd eller information om dina rättigheter, kan du kontakta Krutons Stöd och Rådgivningscentrum. Det kostar ingenting. Du behöver inte berätta vem du är om du inte vill det.

Telefon: 08-5084 558

E-post: [centret@stockholm.se](mailto:centret@stockholm.se).

Läs mer om Kruton: <http://www.stockholm.se/Fristaendewebsite/Fackforvaltningssajter/Socialtjanstforvaltningen/Stockholm-HVBBarn-och-Ungdom/Skyddat-boende/Kruton---stod-och-radgivningscenter--skyddat-boende/>

### **Socialjouren**

Om du behöver akut stöd ring socialtjänsten i din kommun. När den vanliga socialtjänsten har stängt ringer du din lokala socialjour, som ansvarar för socialtjänstens arbete vid akuta sociala problem. Akut stöd kan vara till exempel att du är utsatt för våld och hot och behöver komma till ett skyddat boende. Det kan också vara att du behöver någonstans att bo om din man/familj har låst

## 2. Stöd från kommunala verksamheter och myndigheter

ut/slängt ut dig och du har ingenstans att ta vägen. Nedan finns telefonnummer och adress till olika socialjourer i Stockholms län.

### **Socialjouren i Stockholm**

För boende i Stockholms stad

Telefon: 08-508 400 00

E-post: socialjouren@stockholm.se

Jouren har öppet dygnet runt, varje dag

Brännkyrkagatan 123, Stockholm

### **Socialjouren Nordväst**

För boende i Järfälla, Sollentuna, Solna, Sundbyberg, Sigtuna, Ekerö, Upplands-Bro och Upplands Väsby.

Telefon: 08-444 45 03 eller 08-444 45 04

Fredag kl. 14.00-02.00

Söndag-torsdag kl. 16.00-02.00

Polisen Norrort, Tingsvägen 7, Sollentuna

### **Socialjouren Södertörn**

För boende i Huddinge, Haninge, Botkyrka och Nynäshamn.

Telefon: 08-778 48 60

Söndag-torsdag 16.00-02.00

Fredag-lördag 14.00- 02.00

### **Socialjouren i Södertälje**

Telefon: 08-523 03 870

Måndag-torsdag kl. 17.00-24.00

Fredag-lördag kl. 17.00-01.00

Söndag kl. 17.00-24.00

Nygatan 22, Södertälje

## **Ungdomsmottagningen**

Om du är mellan 13 och 25 år kan du kontakta ungdomsmottagningen. Besök på ungdomsmottagningen är gratis. Där kan du prata om det just du behöver prata om. Det kan gälla relationer, oro, kroppen, sex, att du är ledsen eller mår



dåligt. Där kan du också få råd och information om preventivmedel, graviditet, etc.

På ungdomsmottagningen arbetar barnmorskor, kuratorer och läkare. Alla som jobbar på ungdomsmottagningen har tystnadsplikt. För att hitta en ungdomsmottagning nära dig, gå in på ungdomsmottagningens hemsida:

[www.umo.se](http://www.umo.se)

## Stödcentrum för unga brottsoffer

Om du är ung och har blivit utsatt för eller bevittnat ett brott kan du kontakta stödcentrum för unga brottsoffer. Hos stödcentrum kan du få hjälp, stöd och information om dina rättigheter. Stödet kan till exempel vara stödsamtal för att prata om vad som har hänt och hur det påverkar dig. Det kan också vara praktisk hjälp i kontakt med polisen, åklagaren och försäkringsbolagen.

Centret erbjuder dig också medling. Det innebär att om du vill det kan du som är brottsoffer träffa den/de som har utsatt dig för brott, tillsammans med en medlare, för att tala om det som hänt. Du bestämmer själv om du vill ha kontakt med stödcentret. Kontakten är gratis. För att hitta närmaste stödcenter, kontakta polisen på 114 14.

## Familjerådgivningen

Familjerådgivningen kan inte hjälpa dig om du är utsatt för hot eller våld, men du kan kontakta familjerådgivningen i din kommun om du:

- » behöver hjälp med att lösa problem med din man/partner
- » önskar stöd för att komma vidare i din relation
- » vill ha hjälp att skiljas/separera på ett så bra sätt som möjligt
- » vill prata om barnens situation och hur skilsmässan/separationen påverkar dem, samt hur samarbetet med den andra föräldern ska se ut

Det kostar pengar att få hjälp av familjerådgivningen.

## **Föräldramottagningen**

Föräldramottagningen är en kommunal verksamhet för föräldrar. Där kan du som är förälder prata om olika situationer, få hjälp att förstå dina barn, hjälp att reda ut problem, samt försöka förbättra relationen med dem. Alla som jobbar på föräldramottagningen har tystnadsplikt. Besök på föräldramottagningen är gratis. Kontakta socialtjänsten i din kommun för att få kontakt med närmaste föräldramottagning.

## **Hjälp och stöd för män**

Runt om i Sverige finns olika typer av verksamheter som jobbar med män som utsätter sin partner och sina barn för våld. Genom stöd och hjälp ges mannen möjlighet att förändra sitt våldsbeteende.

Ett arbetssätt är en samtalsserie kallad VASKA-samtal. Samtalen fokuserar på våldet och dess bakgrund, samt hur våldet påverkar mannens familj. Syftet med samtalen är främst att få mannen att erkänna våldet och inse hur våldet skadar och påverkar hela familjen. Vidare att informera honom om vad han kan göra istället för att slå och göra illa sin familj. I slutet av samtalsserien bestämmer man om mannen behöver fortsatt stöd och hjälp av annan typ.

I den arabiska versionen av denna text nämns Rinkeby-Kista Stadsdelsförvaltnings arbete med VASKA-samtal. Den verksamheten finns inte just nu. Kontakta din kommun för att få veta vilka alternativ som finns där du bor.

### *3. Våld och hot kan se olika ut och bero på olika saker*

**Många flickor och kvinnor utsätts** för hot, våld, förtryck och även mord av sin man, sina barns pappa eller några andra i sin familj. Våld mot kvinnor och flickor är mycket mer än örfilar och slag. Om du är utsatt för våld kanske något av exemplen nedan på olika typer av våld, liknar din situation.

**Fysiskt våld.** Örfilar, drag i håret, bränning med cigaretter, strypgrepp, sparkar, slag med ett föremål, med öppen hand eller knuten näve på olika delar av din kropp. Om du är gravid kanske du också blir slagen och sparkad i magen.

**Psykiskt våld.** Din man/familj säger elaka saker om dig, kallar dig hora, dum i huvudet, idiot, värdelös och skrattar åt dig. Hindrar dig från att äta, sova eller tvätta dig. Hotar med att ta ifrån dig barnen eller att göra dem illa. Låser in dig, gömmer dina kläder, tar ifrån dig nycklarna eller pengarna och hindrar dig från att tala i telefonen. Säger att du är ingenting värd utan honom/dem, att du inte kan någonting eller aldrig gör något rätt. Säger att du är en skam för hela din familj eller att du borde begå självmord. Syftet med det psykiska våldet är att bryta ner ditt självförtroende och självkänsla och att tvinga dig göra som han/de vill. Detta gör att din tro på dig själv minskar och du känner dig maktlös.

**Sexuellt våld.** Din man tvingar dig till samlag och andra sexuella handlingar och säger att han är din man och därför har rätt till det. Om du inte vill hotar han att göra dig illa. Sexuellt våld är också att vara tvungen att ha sex med en man som man inte tycker om, men som man tvingats till att gifta sig med.

Alla sexuella handlingar mot någons vilja är ett sexuellt övergrepp och/eller våldtäkt, som är straffbart enligt svensk lag. Detta betyder att även om den som gör dig illa är din man, så kan han bli straffad för det. Straffet kan bli allvarligare om du är under 15 år eftersom all form av sex med en person under 15 år räknas som våldtäkt, enligt svensk lag. Detta även om du ville ha sex och inget våld eller hot har förekommit.

**Socialt våld.** Din man/familj klagar på dina vänner och/eller familj. Han/de lägger sig i dina relationer med andra och förstör dessa relationer. Han/de förbjuder dig också att träffa vänner genom att säga att de är dåliga och förstör ditt/familjens rykte. Han/de förbjuder dig också att gå i skolan/till arbetet och ha kontakter utanför hemmet.

**Ekonomiskt våld.** Du får inte ha egna pengar. Din man/familj har kontroll över hemmets ekonomi (pengar). Kanske tar han/de lån och köper saker och tjänster i ditt namn. Detta till exempel genom att utnyttja att du inte pratar mycket svenska och inte vet om dina rättigheter i det svenska samhället. Det är också ganska vanligt att barnbidrag<sup>12</sup> och bostadsbidrag<sup>13</sup> sätts in på din mans eget bankkonto utan att du får tillgång till det.

Ekonomiskt våld kan också vara att du inte får jobba utanför hemmet och då blir än mer ekonomiskt bunden och beroende av din man/familj.

**Materiellt våld.** Din man/familj slår sönder något som betyder mycket för dig.

**Försummelse.** Kan du vara drabbad av om du är äldre och/eller har ett handikapp (till exempel sitter i rullstol, är blind, med mera). Det betyder att din man eller någon i din familj vägrar att hjälpa dig med det du behöver och har rätt till.

---

<sup>12</sup> Barnbidrag är en summa pengar, som betalas av staten och som varje barn i Sverige har rätt att få varje månad

<sup>13</sup> Barnfamiljer och ungdomar (18-28 år) med väldigt lite pengar kan få pengar till del av hyran från Försäkringskassan. Detta kallas bostadsbidrag.

## Varför är det så svårt, för dig som är utsatt för våld, att lämna hemmet?

Många kvinnor och tjejer, som jag träffade i mitt arbete på kvinnojouren, hade inte tidigare berättat för någon, om sin situation hemma. De hade inte heller vågat lämna hemmet. När jag frågade varför det var/varit så svårt att berätta och att lämna, fick jag följande svar:

”Jag kände inte till de mänskliga rättigheterna och mina rättigheter och skyldigheter i Sverige. Jag visste inte heller vilket stöd och vilken hjälp som fanns och var jag kunde hitta det.

”Jag talar mycket lite svenska så jag kunde inte fråga någon.

”Jag var rädd för polisen och myndigheterna. Jag har dåliga erfarenheter från mitt hemland.

”Min man ljög för mig. Han sa att socialtjänsten skulle ta barnen om jag ringde polisen.

”Jag var rädd att förlora barnen vid en skilsmässa.

”Familjen måste hållas ihop till varje pris. Barnen kommer att få problem om vi splittras. Det är bättre att växa upp med en våldsam<sup>14</sup> pappa än utan en pappa.

”Jag har lovat inför gud att leva tillsammans med min man, jag sviker mitt löfte om jag lämnar honom.

”Jag var rädd att inte få vara en del av familjen och släkten. Att inte bli bjuden på fester och inte få träffa dem mer. Jag var helt enkelt rädd att bli socialt isolerad.

---

14 Man är våldsam om man t ex utövar våld, slår och sparkar någon.

### 3. Våld och hot kan se olika ut och bero på olika saker

” Jag hoppades att min man och min familj skulle förändras och sluta göra mig illa.

” Jag är fortfarande kär i honom.

” Jag hade dåligt samvete hela tiden. Jag tyckte synd om min man och min familj.

” Jag är rädd att min man skadar eller tar livet av sig om jag lämnar honom.

” Mamma sa att hon tar livet av sig om jag rymmer med killen som jag är kär i.

” Jag har inga pengar. Hur ska jag då klara mig om jag lämnar min man?

” Jag har ingen familj här i Sverige, varken mamma, pappa eller bror som försvarar mig. Jag har ingenstans att ta vägen.

” Jag var rädd att hamna på gatan med mina barn.

” Jag var rädd att tvingas lämna Sverige om jag lämnade min man innan jag fått permanent uppehållstillstånd.

Flera av de kvinnor och flickor som svarade hade lämnat sin man/familj och gått tillbaka flera gånger, innan de kunde lämna hemmet för gott.

## **En vanlig och vänlig man som blir våldsam**

Ibland växer våldet sakta fram inom en nära relation utan att man märker det förrän det har gått ganska långt. Det kallas normaliseringsprocessen.

Det kan se ut så här: Det börjar till exempel med svartsjuka, små kommentarer om dina kläder, eller ditt sätt att prata. I början känns dessa saker som tecken på kärlek och omtanke.

Med tiden utvecklas svartsjukan till kontroll och kommentarerna blir mer och mer kritiska. Ofta hindras du också från att träffa vänner eller familjen. Du blir alltmer ensam. Du är då utsatt för psykiskt våld, vilket oftast leder till fysiskt våld.

I början orsakar det fysiska våldet en chock för både dig och din man. Efter första gången då din man slagit dig är det troligt att han ber om ursäkt och försöker förklara våldet på olika sätt. Han lägger skulden för sitt handlande på till exempel sitt psykiska tillstånd, depression, arbetslöshet, problem på jobbet, eller liknande. Eller på något som du har gjort som fick honom att förlora kontrollen över sig själv. Samtidigt lovar han att han aldrig ska slå dig igen. Kanske köper han dyra presenter och blommor för att visa att han verkligen ångrar sig och att han fortfarande älskar dig.

## **Växling mellan våld och värme**

Efter det första slaget ändrar din man sitt beteende. Han blir omtänksam, mer kärleksfull och respektfull. Då blir det en lugn period hemma fylld av kärlek. Den lugna perioden fortsätter tills han blir arg igen. Ilskan leder till våld och kränkande behandling. Våldet (slagen, sparkarna, och så vidare) blir grövre och farligare med tiden. Din man förnekar det grova våldet genom att säga att det inte är så farligt. Eller ber dig om hjälp, säger att han inte mår bra och bara du kan förstå och hjälpa honom. Det är denna växling, fram och tillbaka, mellan våld och värme, som gör det svårt för dig att lämna din man.

Din man lägger skulden för våldet på dig. Han säger att han måste göra dig illa för att visa dig hur man uppför sig rätt. Allt eftersom tiden går vänjer du dig vid våldet och accepterar det. Kanske försvarar du också din man för att du är rädd att våldet kan blir värre om myndigheterna (Socialtjänsten, Migrationsverket eller Polisen) får veta om din situation, eller för att du tycker synd om honom och känner skuld. Han kanske anklagar dig för att inte älskar honom eller hotar med att begå självmord om du inte hjälper honom. Med detta normaliserar våldet än mer och blir en del av vardagen. Slutligen stannar du hemma och

slutar ha kontakt med andra än din man för att försöka undvika mer våld och skam.

Det är mycket viktigt att du får möjlighet att tänka över din relation. Det är också viktigt att du får stöd för att förändra situationen. Du behöver information om lagar, rättigheter och skyldigheter, för dig som person och för dig som mor (om du har barn).

### **Uppbrottsprocessen: Du får nog och lämnar hemmet**

Efter flera tillfällen av misshandel<sup>15</sup>, börjar du troligen tänka över din relation till din man och försöker hitta en lösning på situationen. Du börjar fundera på en separation/skilsmässa, men är rädd för att diskutera det med honom. Slutligen är det mycket möjligt att du får nog, lämnar din man eller familj och söker hjälp och skydd någon annanstans. Men att lämna situationen fysiskt betyder inte att dina känslor för din man/familj försvinner. Det kan ta lång tid innan du känner dig helt fri. Känslorna pendlar mellan kärlek, hat, ilska, skuld och skam. Du kan också få dåligt samvete för att du har lämnat mannen eller din familj. Kanske tycker du synd om honom/dem och är rädd att han/de ska ta livet av sig.

### **Men du som är utsatt - var inte rädd att ta ditt beslut!**

Det är viktigt att du tänker på dig själv och räddar ditt och dina barns liv. Du kan kontakta socialtjänsten, kvinnojouren och tjejjouren i ditt område och planera din flykt innan du lämnar hemmet. Du kan också berätta för socialsekreteraren om du är orolig för att din man skadar sig själv. Då kan hon/han kontakta din man för att erbjuda honom stöd.

## **Hur våldet påverkar och skadar dig och barnen**

Att leva under förtryck och våld och med mycket lite frihet, kan ge stora konsekvenser för dig och dina barn. Dessa kan vara både psykiska, fysiska, sociala och ekonomiska.

---

15 Om en person slår, sparkar, boxar, skadar och gör illa en annan person kallas det misshandel.



### **Psykiska och sociala konsekvenser**

Ofta orsakar våld och övergrepp<sup>16</sup> psykisk chock, så kallat trauma. Konsekvenserna av chocken kan bland annat vara att du blir mycket stressad, nervös, och får svårt att sova eller har mardrömmar. Du kan också drabbas av oro, förvirring, minnesförlust och få svårt att ta beslut.

Den psykiska chocken kan också leda till en känsla av skuld, skam och saknad av kontroll över livet. Detta gör att du känner minskat förtroende för dig själv och för samhället. Depression, självmordstankar och andra psykiska problem kan också uppstå

Med tiden blir ofta de psykiska problemen mindre. Om de inte blir mindre är det viktigt att du tar kontakt med en psykolog.

### **Fysiska konsekvenser**

Du har kanske ont i huvudet och magen, gnisslar tänder och har svårt att äta.

### **Ekonomiska konsekvenser**

Våldet kan också påverka din ekonomiska situation. Några exempel på det är följande:

- » Du kan tvingas betala kostnader för en rättegång om din man blir friad i domstol.
- » På grund av fysiska och psykiska skador kan du bli sjuk och/eller vara borta mycket från ditt jobb.
- » Du kan tvingas flytta från ditt hem, hoppa av din utbildning eller byta jobb för att komma undan våldet och förföljelsen<sup>17</sup>.

### **Känsla av skuld och skam**

Du känner kanske skuld och skam på grund av det som hänt. Du anklagar dig själv trots att det är din man som är ansvarig för våldet. Det är också vanligt att känna ilska och hat mot mannen. Sådana känslor är normala i dessa situationer. Det är dock viktigt att prata om dem med någon, till exempel en kvinnojour.

---

<sup>16</sup> Övergrepp: t ex våld, kränkning, intrång.

<sup>17</sup> Förföljelse: t ex att din man följer efter dig överallt, ringer hela tiden, dyker upp på ditt jobb trots att du sagt att han inte får göra det, trakasserar dig, med mera.

### **Våldets påverkan på ditt/dina barn**

Barn som ser sin pappa slå eller på annat sätt göra illa mamman eller syskonen riskerar att med tiden acceptera våldet som något normalt, som något man kan använda för att få som man vill. Alla barn lider av att se att sin mamma och/eller sina syskon bli utsatta för våld. Likaså att själva utsättas för våld. Ändå berättar de flesta barn inte om våldet för någon. De lär sig ofta att det bör hållas hemligt inom familjen och att det kan bli ännu värre om de berättar. De lider i hemlighet.

Många barn som lever med våld i familjen sover dåligt. De är rädda för vad som kan hända mamman medan de sover. De är trötta på dagen och kan inte koncentrera sig i skolan. Många kan inte sitta stilla, är rastlösa och vill helst springa hem för att se hur det är med mamman. Många orkar inte med kompisar och håller sig för sig själva.

Det händer att de slåss eftersom de har lärt sig hemma att det är så man gör. De får då utskällning, känner skuld och blir ensamma. Sådana erfarenheter kan göra att barnet upplever omgivningen som fientlig och får svårt att lita på andra människor. Att växa upp i ett hem fyllt av våld kan göra att barn blir våldsamma och brister i respekt för andra människors rättigheter och gränser. Det kan också leda till att barnet i tonåren söker sig till en våldsam partner. Detta gäller speciellt barn som aldrig fått hjälp och skydd eller möjlighet att prata om det de varit med om.

På de flesta kvinnojourer finns personer som kan samtala med barnen och hjälpa dem att lätta sitt hjärta. Det är viktigt att barn får höra att det inte är hans/hennes fel att mamman blir slagen, att de ser att mamman kan få hjälp och att våldet upphör.

### **Stöd och hjälp**

Fortsatt våld är en hög risk för både din hälsa och ditt liv. Det viktigaste är att stoppa våldet och ge dig och barnen en trygg miljö att leva i. Det finns olika typer av stöd för att hjälpa kvinnor och barn att förstå vad de har varit med om och gå vidare i livet. Det kan till exempel vara stödsamtal och rådgivning på en kvinnojour eller hos socialtjänsten. I svåra fall är kontakt med en psykiatriker bättre. För hjälp och mer information, ring socialtjänsten i ditt område.

Om du eller ditt barn är sjuk, behöver medicinska råd eller information om var du ska vända dig för att få rätt vård, kan du ringa Vårdguiden eller 1177. Där ger erfarna sjuksköterskor hjälp.

**Vårdguiden för dig som bor i Stockholms län:**

För att få rådgivning på svenska ring: 08-320 100.

För att få rådgivning på arabiska ring: 08-528 528 38.

Sjukvårdsrådgivningen är kostnadsfri och har öppet dygnet runt.

Vid akuta ärenden ska man dock ringa 112.

Läs mer på: [www.varldguiden.se](http://www.varldguiden.se)

**1177 oavsett vilket län du bor i:**

Oavsett var du bor i landet kan du ringa telefonnumret 1177. Då får du information och sjukvårdsrådgivning. Sjukvårdsrådgivningen via 1177 är kostnadsfri och har öppet dygnet runt.

Vid akuta ärenden ska man dock ringa 112.

Läs mer på: [www.1177.se](http://www.1177.se)

## 4. Hedersrelaterat våld

I Sverige, i dag, blir ett stort antal utländska flickor och kvinnor isolerade och förbjudna av sin familj och släkt att komma in i det svenska samhället. De får inte leva i frihet med samma möjligheter som andra svenska flickor och kvinnor. Om de vägrar lyda familjen och leva efter deras regler blir de ofta hotade, slagna och bortgifta mot sin vilja. I många fall säger familjen/släkten att kvinnan/flickan har smutsat ner deras heder och att hon måste straffas för att tvätta bort skammen och återfå hedern. Det är det som kallas för hedersrelaterat våld. Hedersrelaterat våld och våld i nära relationer ser i praktiken ut på många olika sätt, men orsaken är alltid densamma: Männen gör kvinnorna/flickorna illa för att visa sin makt. Männen vill visa att det är de som bestämmer och vet bäst. De tycker att kvinnor och barn är mindre värda än män.

### Hedersrelaterat våld

- » utövas för att rädda familjens heder, för att tvätta bort skam som du har dragit över familjen eller för att lära dig att bete dig på ett hederligt sätt
- » är kollektivt och många personer (oftast flera medlemmar av din familj/släkt) deltar i våldet genom att stå bakom det, planera det, och/eller genomföra det
- » drabbar främst kvinnor och flickor, men ibland även pojkar
- » är planerat och sker ofta efter att flera medlemmar i din familj beslutat det tillsammans
- » innebär kontroll och utövande av makt<sup>18</sup>
- » kan vara fysiskt, psykiskt eller sexuellt
- » utsätter ofta offren för förtryck och social isolering från hela familjen och de flesta vännerna

---

18 Att utöva makt kan t ex vara att använda makt för att få som man vill.

Könsstymning, barnäktenskap och tvångsäktenskap är också några former av hedersrelaterat våld.

### **Mäns våld mot kvinnor i Sverige**

- » är individuellt, i den mening att mannen ensam misshandlar/skadar kvinnan
- » är fördömt, i den mening att familjen och samhället inte accepterar våldet utan tar avstånd från det
- » drabbar både kvinnor och barn, som då räknas som brottsoffer i det svenska samhället
- » är direkt och ofta inte planerat
- » innebär kontroll och utövande av makt
- » kan vara fysiskt, psykiskt eller sexuellt
- » är inte accepterat, vilket gör att offret oftast får stöd och hjälp från familj och vänner

Med andra ord är hedersrelaterat våld en form av mäns våld mot kvinnor. Skillnaden är främst att flera familjemedlemmar planerar/deltar i våldet och att du kan bli förskjuten av din familj om du vägrar lyda dem.

Innan du läser vidare vill jag berätta att jag, under mina år som anställd på kvinnojourern Stina, har träffat över 700 våldsutsatta kvinnor och deras barn. Jag har haft kontakt med många av dem under en längre period. Därför vet jag att bara några få av dem har gått tillbaka till sin våldsutövande man.

Majoriteten lever idag ett bättre liv fritt från hot, våld och kränkningar. En del av dem jobbar, en del går i skolan, andra läser på universitet. Många av dem har till och med träffat en ny partner, gift om sig och lever lyckliga.

Du är säkert ledsen nu och känner dig ensam. Jag vet att det kommer att bli bättre!

Det är det första steget som är svårast, men du är modig och stark. Du kommer att klara dig! Så var inte rädd! Sök hjälp snarast!

Kom också ihåg att det är du som bestämmer om du vill ta emot stöd och hjälp från samhället eller inte!

## Hedersvåldets begrepp och bakgrund

Som jag skrivit tidigare vill jag med denna bok stödja och hjälpa utländska kvinnor och flickor i Sverige, som utsätts för olika former av hedersrelaterat våld. Jag vill också visa strukturerna i de så kallade traditionella samhällen som ligger bakom våldet. Mycket i boken kan också användas för att stödja och hjälpa pojkar utsatta för hedersvåld. Du kommer säkert att känna igen mycket av innehållet i kapitlet. Jag hoppas att du, när du har läst färdigt, tänker igenom din situation och att innehållet hjälper dig att förbättra ditt och dina barns liv.

Din heder är något din familj/släkt pratar om och använder sig av för att kontrollera och organisera ditt och dina barns sociala liv. Det är din man/far som har huvudansvaret för familjen. Det är han som tar alla viktiga beslut och har makten inom familjen.

Din oskuld hänger ihop med din familjs anseende och sociala ställning. Din oskuld står i centrum. Ditt verkliga eller påstådda<sup>19</sup> sätt att leva påverkar hela din familjs ära, rykte och heder. Därför är varje försök du gör för att själv bestämma över ditt liv ett stort hot mot familjens och släktens heder.

Din man/dina föräldrar är ofta helt beroende av resten av familjen/släkten för att klara sig ekonomiskt och för att kunna leva ett tryggt liv. Det är därför viktigare för dem att följa traditionerna och skydda familjens heder än att låta dig leva och umgås med vem du vill. Din mans/dina föräldrars behov kommer först. Dina önskemål är inte lika viktiga. De förväntar sig att du ska följa deras regler, att du hela tiden ska anpassa dig och ta hänsyn till alla i familjen.

**Men vad händer om du bryter mot reglerna?**

**Vad händer om du blir kär i en kille som ej accepteras av din familj?**

**Vad händer om det ryktas att du är sexuellt aktiv?**

**Vad händer om du har en sexuell relation med din pojkvän?**

**Och vad händer om du blir kär i någon annan än din man?**

---

<sup>19</sup> Om man påstår något betyder det att man säger saker som man tror är sanna utan att veta säkert att det är sant på riktigt.

Din mans, släkts och dina föräldrars svar på sådana frågor är att du måste straffas och sona för dina ”brott”. För dem räcker det med att det ryktas att du är sexuellt aktiv, eller kär i en person som de tycker är olämplig för dig, för att ditt livsutrymme/din frihet ska bli mindre. Ingen i din familj/släkt tar hänsyn till att det handlar om ett rykte och att du kan vara oskyldig. De tycker att du får skylla dig själv eftersom du bröt mot deras regler. Du har skadat deras heder och ska därför straffas. Då samlas männen i familjen för att besluta om vilken straff du ska få och hur det ska gå till. Straffet kan innebära våld och brott mot lagen. Detta kräver i sin tur att familjen håller ihop och alla familjemedlemmar hjälps åt för att bevara din heder. Men vad händer då med dig? Jo, konsekvenserna varierar beroende på hur grovt ditt ”brott” anses vara.

Försök att inte bli rädd när du läser vad jag skriver. Det är inte min mening att skrämma dig. Jag vill bara berätta vilka konsekvenserna kan bli om du inte söker hjälp. Det finns mycket hjälp och stöd för dig i det svenska samhället men du måste våga ta första steget. Jag har träffat många tjejer och kvinnor som har tagit det första steget. De har klarat sig och det kommer du också att göra! Glöm inte att du har rätt att leva ett liv fritt från våld, hot och förtryck! Glöm inte att det är du som bestämmer över ditt liv. Varken dina föräldrar, din familj, eller någon annan får utsätta dig för någon form av fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld.

### **Vad händer om du bryter mot reglerna?**

- » Kontroll och förtryck är det vanligaste straffet. Genom att bevaka din mobil, gå igenom dina SMS och telefonlistor, och leta i dina väskor och jackor efter telefonnummer och brev, får din familj mer kontroll över din situation och dina kontakter.
- » Social utfrysning och isolering är också vanligt. Detta sker genom att din man/familj låser in dig, förbjuder dig att gå till skolan/jobbet, och inte tillåter dig att kontakta dina vänner.
- » Misshandel och hot – konkreta eller subtila. Subtila hot kan till exempel vara: ”Du vet den rätta vägen”.

- » Tvångsäktenskap innebär att din familj tvingar dig att gifta dig med en person som de väljer, utan att lyssna till dina åsikter eller protester.
- » Mord. Du kan bli mördad eller tvingad till självmord.

Du får dessutom ansvaret och skulden för våldet, medan den som utsätter dig för det uppmuntras och får stöd av din familj och samhället.

## Vad är mödomshinnan? Finns den på riktigt? Varför är det viktigt att du är oskuld på bröllopsnatten?

Många tror att flickor föds med en tunn hinna, som täcker slidöppningen, och att denna hinna spricker vid första samlaget, vilket leder till blödningar. Vetenskapliga studier har dock visat att mödomshinnan inte är en heltäckande hinna, utan en krans av slemhinneveck innanför slidans mynning. Studierna har dessutom visat att det är mycket ovanligt att mödomshinnan stänger slidan helt och att det är ganska vanligt att flickor inte blöder vid första samlaget.

Trots detta är den traditionella uppfattningen att en flicka/kvinna som är oskuld blöder vid första samlaget. Med andra ord förväntar sig din man/familj/släkt att du ska blöda på bröllopsnatten. Det räcker med att de tror att du inte är oskuld för att du ska få dåligt rykte och för att det ska påverka ditt liv.

Konsekvenserna varierar beroende på hur sträng din familj är och hur mycket de följer traditionerna. Vilken religion och samhällsklass de kommer från spelar också roll.

### Konsekvenserna kan vara

- » **en social katastrof:** Det är inte bara din familj som drabbas av ditt dåliga rykte. Ofta blir hela släkten drabbad socialt. Ditt dåliga rykte kan också göra att ingen av dina systrar blir gifta.
- » **en ekonomisk katastrof:** Om du inte blöder på bröllopsnatten tror din man att du inte är oskuld, vilket kan göra att han begär skilsmässa och kräver tillbaka hemgiften<sup>20</sup>, som han har betalat till dina föräldrar.

---

<sup>20</sup> Hemgift: t ex pengar, smycken, guld eller en bit mark, som en man ger en familj när han gifter sig med deras dotter.



## Vad händer om du vill skilja dig?

Din man/familj kommer troligen inte att acceptera skilsmässan. För att skada dig ännu mer kan din man komma att anklaga dig för otrohet. Detta räknas som ett allvarligt äktenskapsbrott och då måste du straffas för det. Det räcker att han säger att du är otrogen för att han ska kunna avsluta äktenskapet snabbt.

Om det finns bevis för otroheten eller inte spelar ingen roll. Ingen kommer att lyssna till dina protester. En skilsmässa kan få katastrofala konsekvenser för dig, eftersom din familj därmed kan tycka att du drar skam över dig själv och dem. Då kan de vilja straffa dig för att tvätta bort skammen. De kan förtrycka dig, utsätta dig för social isolering och kränka dina mänskliga rättigheter. Detta kan hända oavsett vilken religion du tillhör.

Familjen kan använda många olika sätt för att skydda din heder. Några exempel är könsstympning, barnäktenskap, planerat äktenskap eller tvångsäktenskap.

## Våldtäkt och planerat äktenskap

Våldtäkt och graviditet innan äktenskapet är något av det värsta som kan drabba dig och din familj om ni lever i en så kallad hederskultur. Händelsen chockar hela samhället och skadar din familjs och släkts rykte. Skulden läggs helt och hållet på dig. För att tvätta bort skammen, undvika social isolering, samt få tillbaka ett lugn och en balans i samhället, kan du tvingas att gifta dig med den som gjort dig illa/gravid, eller med en mycket äldre man. Våldtäkt inom äktenskapet räknas inte som ett brott i flera länder, till exempel i Libanon. Där får dessutom en våldtäktsman ett lägre straff om han är i villig att gifta sig med offret. Dina föräldrar tror förmodligen att tidiga äktenskap ger dig skydd mot våld, oönskade graviditeter och sexuella övergrepp. Många väljer av den anledningen att gifta bort sina döttrar så tidigt som möjligt.

## Barnäktenskap

Många unga flickor gifts bort varje år, runt om i världen. Pojkar gifts också bort, men inte lika ofta.

Även i Sverige tvingas unga att gifta sig med personer som deras föräldrar väljer åt dem. Enligt Unicef kan barnäktenskap få allvarliga konsekvenser. Därför är det viktigt att man tar sitt ansvar som förälder och medmänniska och

skyddar barnen. Riskerar du att bli bortgift? Läs kapitel 7 för att se vad du kan göra för att skydda dig.

### **Konsekvenser av barnäktenskap:**

- » Du får oftast inte fortsätta gå i skolan efter giftermålet.
- » Du riskerar att utsättas för våld inom familjen och hedersrelaterat våld.
- » Du kan till och med bli mördad om du vägrar lyda dina föräldrar och gifta dig.
- » Många unga mödrars graviditeter och förlossningar, runt om i världen, sker utan hjälp av läkare eller barnmorska. Om det ser ut så i ditt fall kan det orsaka hälsoproblem och allvarliga skador för både dig och barnet.

Du måste vara 18 år för att gifta dig i Sverige. Ungdomar får bara i vissa fall gifta sig före 18 års ålder. De måste då ansöka om tillstånd hos Länsstyrelsen.

### **Kvinnlig könsstympling**

Med kvinnlig könsstympling menar man olika typer av ingrepp. Ofta skär man bort delar av det yttre könsorganet. Ibland sys även blygdläpparna ihop och bara en mycket liten öppning lämnas för urin och menstruationsblod. Könsstympling är en mycket gammal tradition och har inget med religion att göra. Kvinnlig könsstympling finns i många länder runt om i världen.

### **Dina föräldrar kan utsätta dig för könsstympling av flera orsaker:**

- » De tror att de skyddar dig och att stymplingen hjälper till att bevara din oskuld och heder.
- » De tror att stymplingen är en garanti för att du ska kunna gifta dig och bli respekterad i samhället.
- » De har mycket lite kunskap om de risker som finns med könsstympling (som till exempel blödning, infektioner och skador på andra inre organ, samt problem med graviditet och förlossning).

I Sverige, sedan år 1982, räknas alla former av könsstympning på de kvinnliga könsorganen som ett brott. Straffet är fängelse i högst 10 år. Alla som deltar i brottet blir dömda, även om könsstympningen skett utanför Sverige.

Är du utsatt för könsstympning och bor i Stockholms län? Kontakta mottagningen nedan. Var inte rädd! Många har gjort det och är nöjda med den hjälp de fått.

Bor du utanför Stockholms län? Ring 1177 för att få information om var du kan vända dig för att få hjälp.

### **Mottagning för könsstympade kvinnor i Stockholm**

På Södersjukhuset i Stockholm finns en speciell mottagning för könsstympade kvinnor och flickor. På mottagningen arbetar flera gynekologer och en kurator. Där kan utsatta flickor och kvinnor få vård för fysiska, psykiska och sexuella problem som könsstympningen kan ha orsakat. Mottagningen använder en kvinnlig tolk via telefon, om det behövs. För mer information och tidsbokning ring 08-616 27 00.

## **Att leva i ett nytt land**

Att flytta och starta ett nytt liv i ett nytt land är ofta svårt. Skillnaderna mellan det svenska samhället och den kultur man är van vid från hemlandet kan vara många och stora. Detta ställer ofta till svårigheter för familjerna och de enskilda individer som ingår i den, när de flyttar till Sverige.

Din familjs behov av att behålla kontakten med sin släkt och sina landsmän blir ofta starkare i mötet med det nya och annorlunda samhället. Att gå i skolan och lära sig det svenska språket är ett första steg att komma in i det svenska samhället. Genom studierna ökar också kunskaperna om vilka rättigheter du har i Sverige. Det är oftast du och dina barn/syskon som går i skolan, medan din man/far jobbar. Det gör att dina föräldrars och främst din mans/fars position blir hotad. Han känner att han tappar kontrollen över familjen. Den känslan blir ännu starkare om han blir beroende av dig och sina barns språkkunskaper, i sina kontakter med myndigheter och samhället.

Barn anpassar sig ofta snabbt till det svenska samhället. Deras förändrade beteende blir direkt ett hot mot föräldrarnas makt och hur de tycker att man ska leva. Detta kan göra att din man/familj använder sig av förbud och regler och tvingar dig/dem att hålla er till familjens och den egna kulturens regler och

traditioner. Familjen ökar kontrollen och begränsar ert liv ännu mer.

Även i de fall där din man/dina föräldrar accepterar ditt sätt att vara och leva, kan det förändras med tiden, efter krav från släktingar, i och utanför Sverige. Detta på grund av att ditt sätt att leva påverkar och kan förstöra hela släktens rykte. Med tiden kan din man/dina föräldrar därför känna sig tvungna att minska din och/eller dina barns frihet genom att öka kontrollen och bevakningen av er, för att skydda familjens rykte och heder.

### **Att leva efter det starkt patriarkala systemet är ett sätt att överleva**

För att förstå varför heder har så stor roll i dessa så kallade traditionella och starkt patriarkala samhällen, men inte det svenska samhället, behöver man titta på den så kallade välfärden. Idag är det svenska samhället ett solidariskt samhälle med välstånd. Det betyder att de svenska medborgarna jobbar och betalar skatt. Skatteintäkterna används till bland annat utbildning, sjukvård, pension och andra, viktiga samhällsfunktioner för att alla ska kunna leva ett tryggt liv. I de flesta länder i Mellanöstern och Afrika saknas (helt eller till stora delar) ett sådant socialt skydds nät. De flesta människorna lever i fattigdom.

I Libanon, till exempel, måste man betala i förväg för att få komma in på sjukhuset när man är sjuk. Många måste då be släkten om hjälp. De kommunala skolorna i Libanon är så dåliga att de flesta föräldrar väljer privata skolor istället, trots att det är mycket dyrare. För att klara av att betala kostnaden för skolan, är det vanligt att föräldrarna också då tar emot pengar från familjen. Därför tycker släkten att de har rätt att lägga sig i individens liv. Att följa släktens regler och åsikter och skydda släktens heder blir individens sätt att överleva i samhället.

## 5. Polisanmälan och rättegång

### Polisanmälan

Om du har blivit utsatt för ett brott är det viktigt att anmäla det till polisen så snart som möjligt. Oftast är en anmälan nödvändig för att dina rättigheter ska kunna tillvaratas och för att du ska kunna skyddas om du behöver det. Du som är brottsoffer kallas vid en anmälan för målsägande.

#### Att göra en polisanmälan går till så här:

- » Om brottet är pågående ska du ringa 112.
- » Om brottet inte är pågående kan du ringa till polisen på telefonnummer 114 14. Du kan också boka en besökstid på samma nummer. Detta för att, vid ett besök, slipa berätta om ditt ärende vid receptionen, inför andra människor.
- » Besök närmaste polisstation. Kom ihåg att ta med ID-kort eller pass.
- » Berätta så exakt som möjligt vad som hänt, när det har hänt och på vilken plats brottet skedde. Berätta också för polisen om det finns vittnen som har sett eller hört något, och så vidare.

#### Vad händer efter polisanmälan?

När ett brott har begåtts utreder polisen vad som hänt. Detta sker till exempel genom förhör, undersökning av brottsplatsen och teknisk utredning. Detta kallas förundersökning och det är polisen och/eller åklagaren som ansvarar för det. Under förundersökningen lyssnar man till din berättelse, förhör personen som gjorde dig illa, samt pratar med vittnen. I början av förundersökningen väljs oftast ett målsägandebiträde (en jurist/advokat) för att bevaka dina rättigheter och hjälpa dig under den rättsliga processen.

### **Vid polisförhör har du som brottsoffer rätt**

- » att ha med dig en stödperson
- » till tolk, om du inte pratar så mycket svenska
- » till ett målsägandebitråde, som ser till dina rättigheter

### **Dessutom ska polis och/eller åklagare berätta för dig om**

- » reglerna kring kontaktförbud (tidigare kallat besöksförbud)
- » dina möjligheter till ekonomiskt ersättning, i form av skadestånd från gärningsmannen, försäkringsbolag eller Brottsoffermyndigheten
- » dina möjligheter till rättshjälp och juridisk rådgivning
- » dina möjligheter till stöd och hjälp från myndigheter och organisationer

### **Målsägandebitråde**

I brottsmål som handlar om till exempel sexuellt våld, hedersrelaterat våld eller våld i nära relationer väljer domstolen, på din förfrågan, ett målsägandebitråde, ofta en advokat eller jurist, som hjälper dig före och under rättegången. Målsägandebiträdet ska skydda dina intressen och rättigheter under rättsprocessen samt diskutera dina möjligheter till skadestånd. Målsägarbiträdets roll är också att förklara för dig hur allting går till. Om dina barn också har utsatts för brott, kan tingsrätten bevilja dem ett eget målsägandebitråde eller en så kallad särskild företrädare för barn för att skydda deras rättigheter och intressen. Den/de som utsätter dig för våld (din man/familj) kan också ha rätt till en offentlig försvarare. Det är en advokat som hjälper honom/dem före och under rättegången. Det är åklagaren som beslutar om det.

### **Åklagare**

Åklagare är en jurist som har jobbat som notarie på domstol under två år och därefter gått en utbildning hos Åklagarmyndigheten. Han/hon har tre uppgifter: att utreda brott, att besluta om åtal ska väckas eller ej, samt att framträda i domstol. Är brottet mindre allvarligt och den misstänkte erkänner, kan åkla-

garen själv utdöma böter och en rättegång uteblir då. När brottsutredningen är färdig bedömer åklagaren om det finns tillräckliga bevis för att gå vidare med ärendet till domstolen.

Om åtal väcks blir det en rättegång i tingsrätten. Åklagaren ska då bevisa att den åtalade (den som har gjort dig illa) begått brottet. Han/hon förhör den misstänkte, vittnen och experter, samt visar bevisen och berättar för domstolen om resultatet av den tekniska undersökning som man har gjort tidigare.

Detta för att bevisa för domstolen att den misstänkte är skyldig. Åklagaren kan också, under rättegången, begära skadestånd för dig och dina barn. Han/hon ansvarar också för att du får ett korrekt och vänligt bemötande under hela rättsprocessen. Du träffar normalt inte åklagaren före rättegångsdagen.

I Sverige finns många kvinnor som jobbar som polis, målsägandebiträde och åklagare. Detta innebär att du kan önska att träffa en kvinnlig polis och be att få ett kvinnligt målsägandebiträde när du gör en polisanmälan.

Målsägandebiträde, offentligt biträde, särskild företrädare för barn och åklagare får betalt av staten och är gratis för brottsoffren.

### **Stödperson**

Om du behöver hjälp och stöd vid förhör hos polisen eller vid rättegången, har du rätt att ta med dig en stödperson som du själv väljer. Det kan vara en vän till dig. Du kan också kontakta socialtjänsten i din kommun, en kvinnojour eller en brottsofferjour i din närhet för att få kontakt med en lämplig stödperson. Stöd av en sådan person är gratis för både dig och myndigheterna.

### **Vittnesstöd**

Ett vittnesstöd är en person som arbetar ideellt med att, under rättegången, hjälpa personer som har blivit utsatta för, eller vittne till, ett brott. Önskar du mer information om vittnesstöd kan du ringa tingsrätten i ditt område.

### **Rättegången**

Tingsrätten är den första domstol du kommer i kontakt med i ett brottsmål.

Det är alltså hos tingsrätten din rättegång troligtvis kommer att ta plats. Det är också tingsrätten som dömer vid skilsmässor och vårdnadstvister.

### **Vem beslutar i målet?**

Det är rättens domare som bestämmer ett eventuellt straff. Dessa är oftast en juristdomare och tre nämndemän<sup>21</sup>. En tingsnotarie, som skriver protokoll, är den enda, förutom domarna, som får vara med när man ska bestämma straffet. Domstolens uppgift är att pröva om åklagaren kan bevisa att den åtalade har begått det brott han är anklagad för.

### **Vad händer under rättegången?**

Åklagaren berättar hur brottet gått till, enligt honom/henne. Efter det får du, som är målsägande, berätta vad som har hänt. Därefter får den tilltalade (gärningsmannen, förövaren) ge sin version och slutligen vittnena, om det finns sådana. Åklagaren, den tilltalades försvarsadvokat och ibland även domarna, ställer frågor i samband med varje persons berättelse. Om du känner dig rädd och inte vågar sitta i samma rum som förövaren, kan du hos tingsrätten be att få sitta i ett annat rum som är utrustat med högtalare. På det sättet kan du följa hela rättegången utan att tvingas se förövaren.

### **När kommer domen?**

I relativt enkla fall får man domen muntligt direkt efter rättegången. I svåra och mer komplicerade fall brukar det ta några veckor. I de fallen kan du ringa tingsrätten, för att få information om domen. Du kan också be att få domen skickad till dig med posten.

### **Vad ska du göra om du är missnöjd med domen?**

Du kan överklaga domen. Därför är det viktigt att du kontaktar ditt målsägandebiträde, för att diskutera en eventuell överklagan, snarast efter att du har fått domen.

---

21 Nämndemän är inte utbildade jurister utan har helt andra yrken. De arbetar inte på domstolen utan kommer dit i samband med att mål ska avgöras, till exempel vid en rättegång. De nomineras av de politiska partierna och är vanliga människor som med olika erfarenheter kompletterar den lagkunnige domarens kunskap. Informationen är hämtad från <http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Arbeta-pa-domstol/Arbetsomraden/Namndeman/>



## Säkerhetsåtgärder och dina rättigheter

### Övergrepp i rättssak

Ibland försöker den/de personer som utsatt dig för våld att påverka dig genom hot, våld och påtryckningar. De vill med påtryckningarna tvinga dig att inte göra en anmälan, att dra tillbaka din polisanmälan, eller att ändra din berättelse eller ditt vittnesmål i rätten. På det sättet begår de ännu ett brott som heter övergrepp i rättssak. I det sammanhanget är det viktigt för dig att veta att du inte kan ta tillbaka din polisanmälan, även om du skulle vilja det. Åklagaren är den som om beslutar i ärendet. Det är viktigt att polisanmäla sådana påtryckningar. Detta för att kunna stoppa övergreppen och straffa den/de som utsätter dig för det. Straffet för det brottet kan variera från böter till fängelse upp till åtta år.

### Kontaktförbud

Om din man/familj trakasserar, hotar eller följer efter dig är det förståeligt om du känner dig rädd. Ett alternativ är då att ansöka om kontaktförbud hos åklagaren. Om du får din ansökan beviljad innebär det att din man/familj inte får besöka, kontakta eller följa efter dig. Det innebär också att de inte får ringa, skicka brev, SMS, e-post eller liknande till dig. Det är då också förbjudet att försöka kontakta dig via vänner eller släktingar. Kontaktförbudet gäller en viss tid, men kan förlängas vid behov. Den som bryter mot ett sådant förbud kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

### Om gärningsmannen döms och avtjänar straff

Om gärningsmannen (personen som skadat dig) blir dömd och avtjänar sitt straff har du rätt att få information om alla förändringar i hans situation, som kan påverka din säkerhet. Dessa förändringar kan till exempel vara om han får permission, rymmer från fängelset, flyttar till ett annat fängelse eller ska sättas på fri fot. Om du önskar det så är det anstaltsledningen som är skyldig att informera dig.

### Att begära skadestånd

I Sverige är den som begår ett brott skyldig att ersätta offret för de skador som brottet orsakar. Om gärningsmannen inte kan betala, finns det ändå två möjligheter för dig att få ersättning.

### **Du kan ha rätt till**

- » ersättning från en försäkring som du har. Dock brukar inte hemförsäkringen täcka skador orsakade genom våld i nära relationer.
- » ekonomisk kompensation från staten, så kallad brottsskadeersättning. För att få det krävs att du polisanmäler brottet.

För att få veta mer kan du kontakta polisen, åklagaren, brottsofferjouren eller kvinnojouren i din närhet.

## 6. Skilsmässa och vårdnad av barn

**Ofta ansöker våldsutsatta kvinnor om skilsmässa och vårdnaden om barnen.**

### **Om du vill skilja dig, gör så här:**

- » Beställ ett personbevis från Skatteverket, med skilsmässa som ändamål. Du gör det genom att ringa Skatteverket på telefonnummer 020-567 000 eller gå in på deras hemsida [www.skatteverket.se](http://www.skatteverket.se).
- » Fyll i blanketten ”Gemensam ansökan om äktenskapsskillnad”. Du fyller i blanketten tillsammans med din man. Om ni, av olika anledningar, inte kan fylla i blanketten tillsammans kan du, i de flesta fall, fylla i den ensam.
- » Om du har barn under 18 år kan du välja om du vill ha gemensam vårdnad eller ansöka om ensam vårdnad. Detta gör du genom att i blanketten kryssa i det alternativ du väljer.
- » Du måste betala ansökningsavgiften på 450 kr till tingsrätten.
- » Skicka/lämna in din ansökan tillsammans med personbevis till tingsrätten i din närhet.
- » Bifoga ett kvitto som visar att du har betalt ansökningsavgiften.

### **Barnen**

Om ni/du har barn under 16 år som bor hos dig/er (dina, din makes eller gemensamma barn) eller om en av er inte vill skiljas, ger tingsrätten er sex månader att tänka över beslutet. Om du fortfarande vill skiljas när de sex månaderna har gått måste du meddela detta till tingsrätten. Efter en kort period får du skilsmässan beviljad även om din man fortfarande inte vill skiljas.

Att skiljas i en svensk domstol innebär inte alltid att du automatiskt blir skild i ditt hemland. Kontakta ditt lands ambassad för mer information.

### **Vårdnaden av barnen**

Det finns två typer av vårdnad: gemensam vårdnad och ensam vårdnad.

**Gemensam vårdnad.** Om ni är gifta får ni automatiskt gemensam vårdnad om era barn direkt efter födseln. Gemensam vårdnad fortsätter i de flesta fall även om ni skiljer er. I och med detta krävs det att ni kan komma överens och samarbeta med varandra. Alla beslut som rör barnen måste tas gemensamt även om ni är skilda.

**Ensam vårdnad.** Det är tingsrätten som beslutar om ensam vårdnad. Det är alltså dit du ska lämna din ansökan. Rätten tar ett beslut, efter en utredning, med barnets bästa i fokus. Ensam vårdnad betyder att det bara är en av er som har ansvaret för barnen och som fattar alla beslut gällande dem. I väntan på utredningen kan ett tillfälligt beslut, om till exempel ensam vårdnad, fattas. Tingsrätten kan döma till ensam eller gemensam vårdnad mot din eller den andre förälderns vilja.

Alla avtal mellan dig och den andre föräldern, gällande till exempel barnens boende, skolor, med mera, ska vara skriftliga och godkända av socialnämnden, för att de ska räknas som giltiga.

Du kan läsa mer vårdnad i föräldrabalken (1949:381), på Socialstyrelsens hemsida: [www.socialstyrelsen.se/regelverk/lagarochforordningar/foraldrabalken](http://www.socialstyrelsen.se/regelverk/lagarochforordningar/foraldrabalken).

## Om du är gravid

Om du är gravid och föder barnet efter att tingsrätten har godkänt din skilsmässa, får du direkt ensam vårdnad om barnet. Föder du barnet på sjukhuset, meddelar barnmorskan Skatteverket om födseln.

Barnet blir registrerat och får ett personnummer. Om du eller pappan är svensk medborgare och barnet föds i Sverige, blir barnet automatiskt svensk medborgare. Om ingen av er är svensk medborgare får barnet sitt medborgarskap enligt era hemländers lagar. Då är det viktigt att du kontaktar ditt hemlands ambassad för att få information om hur du ska gå tillväga för att registrera ditt barns födelse.

Läs mer om hur folkbokföring av ditt nyfödda barn går till på Skatteverkets hemsida [www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/attfabarn.4.18e1b10334ebe8bc80005647.html](http://www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/attfabarn.4.18e1b10334ebe8bc80005647.html)

## Föräldrabalken, lag (1983:47)

Föräldrabalken är en samling av svenska lagar med uppgift att skydda och bevaka barnens rättigheter. Den reglerar också föräldrarnas ekonomiska ansvar för sina barn.

6 kap. 1 § Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.

6 kap. 2 § Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och skall se till att barnets behov enligt 1 § blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter samt skall bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning.

6 kap. 2a § Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad. Lag (2006:458).

## Ändringar i föräldrabalken i juli 2006

I juli 2006 trädde förändringar i föräldrabalken i kraft för att ge barnen ett bättre skydd. Några av de viktigaste förändringarna var följande:

6 kap. 2 a § Barnets bästa skall vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet skall det fästas avseende särskilt vid – risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa, och – barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna. Hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad. Lag (2006:458).

Risken för att barnen ska fara illa ska väga tungt när rätten ska bestämma vad som är deras bästa. Gemensam vårdnad ska därför, i princip, vara uteslutet när våld existerar i familjen. Detta dels för att skydda offret och dels för att samarbetet mellan föräldrarna måste fungera vid gemensam vårdnad.

Samarbetet har en viktig roll för beslutet om gemensam vårdnad. Ditt/dina barn kan hålla kontakten med den andre föräldern på andra sätt, till exempel möten i närvaro av en kontaktperson, telefonsamtal, sms, brev eller e-post.

## Familjerätten

Om du har barn och vill skilja dig från den andre föräldern kan du kontakta familjerätten och/eller familjerådgivningen i din kommun. En tjänsteman på familjerätten kan till exempel svara på frågor som rör vårdnaden av era gemensamma barn, samt erbjuda dig och den andre föräldern samarbetsamtal. Syftet med samtalen är att hjälpa er komma överens om barnets/barnens boende, umgänge med er, samt andra viktiga frågor. Familjerätten kan också skriva ett avtal om umgängesrätt om ni önskar det.

Om ni inte kan komma överens kan ni skriva till tingsrätten. Då gör familjerätten utredningar i vårdnads-, boende- och umgängesärenden, på tingsrättens begäran. När utredningen är klar beslutar rätten vad som är bäst för barnet. Familjerätten kan också erbjuda er samarbetsamtal på tingsrättens initiativ.

Om du är ogift mor och din partner vägrar erkänna att han är far till ditt barn, kan du också kontakta familjerätten för att få hjälp att fastställa faderskapet (bevisa att din partner är barnets far).

## Umgängesrätt

### Föräldrabalken (1949:381)

6 kap. 15 § Barnet skall ha rätt till umgänge med en förälder som det inte bor tillsammans med. Umgänget kan ske genom att barnet och föräldern träffar varandra, eller genom att de har annan kontakt. Barnets föräldrar har ett gemensamt ansvar för att barnets behov av umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med så långt möjligt tillgodoses. /.../ Om barnet står under vårdnad av båda föräldrarna och skall umgås med en förälder som det inte bor tillsammans med, skall den andra föräldern lämna sådana upplysningar om barnet som kan främja umgänget, om inte särskilda skäl talar mot det.

## Familjerådgivningen

Som jag skrivit tidigare i kapitel 2, kan också ta hjälp av familjerådgivning i din kommun.

## Rättshjälp

Om du behöver hjälp av en advokat i samband med skilsmässa eller vårdnadstvист, kan du ansöka om rättshjälp hos tingsrätten. Om du har rättsskydd i din hemförsäkring måste du i första hand använda det. Rättshjälp innebär att staten betalar en del av dina advokatkostnader. Du får inte rättshjälp om dina tillgångar (inkomster minus utgifter) är mer än 260 000 kronor per år.

Läs mer på [www.domstol.se](http://www.domstol.se).

## Bodelning

När ett äktenskap eller ett samboförhållande tar slut ska man göra en bodelning. Den ska vara skriftlig och båda parter måste skriva under. Bodelning mellan makar kan registreras vid tingsrätten. Om ni inte kan komma överens om hur tillgångarna (pengarna, bostaden, möblerna, med mera) ska fördelas kan ni hos tingsrätten ansöka om en bodelningsförrättare. Denne beslutar om vad som ska ingå i bodelningen, samt hur saker ska värderas och fördelas mellan er. Ni måste själva betala kostnaderna för bodelningsförrättaren med hälften vardera. Har du inte möjlighet att betala, kan du göra en ansökan hos tingsrätten, som kan besluta om ersättning till bodelningsförrättare för högst fem timmars arbete. Om ni vill dela era tillgångar medan ni fortfarande är gifta, kan inte bodelningsförrättare förordnas av tingsrätten. Det är i sådana fall mycket viktigt att du kontaktar en jurist innan du skriver på något bodelningsavtal.

Läs mer om skilsmässa och bodelning på domstolarnas hemsida: [www.domstol.se](http://www.domstol.se).

## *7. Barnäktenskap och tvångsgifte*

Många unga flickor och pojkar tvingas, runt om i världen, att gifta sig tidigt. Eftersom många invandrare i Sverige ursprungligen kommer från länder där barnäktenskap och tvångsgifte är en ganska vanlig tradition, blir också Sverige ett land där barn- och tvångsäktenskap förekommer.

### **Att gifta sig mot sin vilja**

Den svenska regeringen definierar gift mot sin vilja som: ”att någon påverkas att gifta sig genom såväl straffbart tvång som andra påtryckningar”. Endast de fall där straffbart tvång används för att få någon att gifta sig mot sin vilja räknas som tvångsäktenskap.

### **Statistik över ungdomars tvångsäktenskap i Sverige**

Det är svårt att veta hur många barn och ungdomar som gifts bort i Sverige. Myndigheternas vet bara om en liten del av det totala antalet fall. Vissa fall av barnäktenskap får myndigheterna höra talas om när barnen blivit stora och myndiga.

Under 2008 fick Ungdomsstyrelsen i uppdrag av regeringen att kartlägga förekomsten av arrangerade äktenskap mot en parts vilja i Sverige. Resultatet av kartläggningen presenterades i skriften ”Gift mot sin vilja” (2009).

### **Några punkter från Ungdomsstyrelsens kartläggning:**

- » Man frågade ungdomar som var mellan 16-25 år.
- » Det visade sig att 70 000 unga lever med begränsningar kring äktenskap eller val av partner.
- » 8 500 av dessa 70 000 hade på senaste tiden varit oroade över att de inte skulle få välja vem de skulle gifta sig med.
- » År 2008 blev 269 fall av barnäktenskap kända i Sverige. 21 fall kom till myndigheters kännedom och 248 fall till organisationers kännedom.



### Statistik från andra myndigheter:

- » 74 ärenden gällande barnäktenskap kom till Skatteverkets kännedom under perioden 1 sept-31 dec 2010.
- » 53 ärenden kom till Migrationsverkets kännedom under samma period.

## *Jag ska gifta mig med den jag vill!*

Av Sonia Sherefay

Genom mitt arbete som integrationskonsult har jag under många år träffat unga tjejer som känner sig hotade att giftas bort mot sin vilja. Diskussionerna har ofta handlat om att de är kära i killar som varken är släkt eller bekanta till familjen, medan deras föräldrar redan planerat och förberett att de ska gifta sig med någon annan. Jag har även träffat unga tjejer som inte vill gifta sig än, eftersom de vill satsa på vidare studier.

Nästan alla unga tjejer jag kommit i kontakt med älskar sina föräldrar och syskon, men vill gärna bestämma själva över sina egna liv. Samtidigt vill de lyckas behålla kontakten med sin familj.

Nedan tar jag upp Lindas historia, en ung tjej som jag hade kontakt med genom en tjejjour.

**Linda är äldsta dottern** i en så kallad traditionell familj. Därför krävde föräldrarna att hon skulle prioritera hemsarbete mer än studier. Det ledde till att Linda inte blev klar med sin grundskoleutbildning. Samtidigt kunde Lindas yngre syster ägna sig åt sina studier, hade ett år kvar till studenten och vågade ta egna beslut utan att föräldrarna satte sig emot.

När Linda blev tonåring talade hennes föräldrar om att familjens heder var hennes ansvar. Lindas mor påminde henne dagligen om hennes och familjens heder, som hon måste bevara och vara rädd om. Linda undrade vad hon skulle vara rädd om och hur hon skulle bevara något hon inte visste vad det var. Försvara mot vem, mot vilka, varför och hur? Allt hennes mamma sade var för henne obegripliga ord.

När Linda blev myndig bestämde hennes far vem hon skulle gifta sig med och hon blev så småningom förlovad med en kusin som även han levde och hade växt upp i Sverige. Linda hade svårt att opponera sig, trots att hon inte hade några känslor för sin kusin, annat än att han var som en bror för henne.

Kusinen ville inte heller bilda familj med Linda och levde sedan många år i ett samboförhållande med en annan tjej, som han älskade. Kusinen förklarade för Linda att han inte ville gifta sig med henne och att hon skulle se till att förlovningsen bröts. Lindas mamma och ena broder kände till kusinens relation och vilja, men vågade inte berätta om det för Lindas pappa. Linda var själv tvungen att berätta för sin pappa, som hon var rädd för.

Linda blev mycket orolig. Hur skulle hon berätta om sitt beslut för sin far? Han hade ju andra planer för henne. Linda hade svårt att sova, äta och leva. Vem skulle hon anförtro sig åt? Vem kunde hjälpa henne? Skulle hennes far acceptera att hon inte ville gifta sig? Hur skulle hon säga nej till sin pappas planer på att hon skulle gifta sig med sin kusin? Vad skulle släkten och byborna säga om henne? Linda hade ständiga mardrömmar.

Vi kom överens att Linda måste samla sina krafter, och planera hur hon skulle berätta för sin fader. Jag rådde henne att gå ut med sin pappa och under promenaden berätta om att hon inte ville gifta sig med sin kusin och varför. Tveksamt lyssnade hon på mina råd.

När hon och pappan promenerade, en vacker dag, började hon berätta om sin skolgång och sina framtida planer och väntade på sin fars reaktion. ”Men du ska snart gifta dig och skaffa familj!” var hennes faders svar. Linda samlade sina krafter och började berätta om sin kusins vilja och om sina egna tankar. ”Tror du inte på mig pappa, fråga min mamma och min bror!”, sade hon till sin far. Väl hemma frågade pappan sin hustru och sin äldste son, vilka bekräftade Lindas berättelse.

Pappans ilska hade inga gränser. Han behövde en eller två dagar för att komma till rätt beslut. Till sist tog han ansvaret att bryta förlovningsen och vågade för första gången lyssna på Lindas framtidsplaner.

### **Till dig som läser Lindas historia vill jag säga:**

Våga berätta för någon vuxen om din situation. Det bör vara någon som du litar på och som kan hjälpa dig om dina föräldrar blir arga. Det kan vara bra om han/hon är med dig om du ska berätta hemma vad du vill göra med ditt liv.

Du kan börja med att prata med din mamma. Förbered dina argument i god tid och gör en lista över dem. Med andra ord förbered dig för att börja berätta för din mamma att du inte kommer att gifta dig mot din vilja och att det är ditt liv det gäller!

När du har bestämt dig för att tiden är inne:

- » Försök att välja en plats utanför hemmet, en plats där du och din mamma är ensamma, en plats där ni i lugn och ro kan diskutera din framtid.
- » Det är viktigt att det bara är din mamma och du själv närvarande.
- » Börja tala med din mamma om dina drömmar inför framtiden och ditt beslut vad gäller valet av den man du ska dela ditt liv med.

Du ska vara medveten om att din mamma åtminstone i början kommer att vägra tro på vad du talar om. Hon kanske kommer att skuldbelägga sig själv och tro att hon har misslyckats med din uppfostran. Hon kanske kommer att ta upp att flickor i hemlandet inte bestämmer vem de ska gifta sig med och att de fostras att acceptera föräldrarnas kloka val. Kanske kommer hon också att säga att det är föräldrarna som vet bäst och att kärleken ofta kommer efter att äktenskapet inletts. Ta det lugnt, andas djupt, räkna till tio och börja med dina argument.

Några exempel på argument och frågor att ställa är:

- » Vad kände din mamma när hon var lika ung som du?
- » Blev inte hon förälskad i en ung man?
- » Gifte hon sig med den man hon hade känslor för?
- » Är hennes äktenskap lyckat?
- » Har dina föräldrar respekt för varandra?
- » Lever de ett harmoniskt och lyckligt liv?

Vem mer kan stödja dig? Du kommer säkert att behöva stöd och hjälp även av andra. Kartlägg vem som kan ge dig det stöd du behöver.

### **I skolan:**

- » Diskutera med din klasslärare om hon/han kan ta upp frågan med din mamma på ett bra sätt. Din lärare ska förklara vad lagen säger, vilka dina rättigheter är och vilken hjälp samhället erbjuder dig.
- » En studiekamrat som kan lyssna på din historia, förstå och ge dig råd.
- » Skolans kurator kan tillsammans med dig träffa din mamma, berätta om ditt val eller planera andra stödåtgärder du behöver.

### **Privat:**

- » Ta reda på vilka kvinnor som finns runt din mamma. Det kan vara en moster, en nära släkting, en god granne eller en vän till familjen. Med andra ord kvinnor som kan vara på din sida, som kan tala med din mamma, ge henne stöd och mod att få din pappa att acceptera och välsigna ditt val.

Är du utsatt för hot och förtryck av din familj måste du vända dig till socialtjänsten och tjejjouren i din egen kommun.

*Sonia Sherefay*, Integrationskonsult

## *Får jag gifta mig med vem jag vill?*

En informationsbroschyr framtagen av Ungdomsstyrelsen för dig som är ung och är orolig över att bli bortgift mot din vilja. Broschyren innehåller bland annat information om vad svenska lagen säger om äktenskap, om var du kan söka hjälp och vad bör du tänka på inför en utlandsresa. Broschyren finns på tio språk: arabiska, dari, engelska, kurmandji, persiska, romani, somaliska, sorani, svenska och turkiska.

Du kan ladda ner den på Ungdomsstyrelsens hemsida: [www.ungdomsstyrelsen.se/order\\_item/0,2568,,00.html?itemId=ff8080813311c43c01335fe11425000d](http://www.ungdomsstyrelsen.se/order_item/0,2568,,00.html?itemId=ff8080813311c43c01335fe11425000d). Nedan finner du några tips från broschyren.

### **Ska du åka utomlands? Tänk på följande:**

- » Om du är orolig för att du ska bli bortgift är det bra att försöka stanna hemma.
- » Innan resan bör du berätta för en vuxen/vuxna som du litar på, som till exempel kuratorn i din skola och eller en socialsekreterare om din situation. Då kan du eventuellt få hjälp så att du inte behöver åka.
- » Berätta för de vuxna, i punkt 2 ovan, om vilket datum du ska komma hem. Be dem kontakta kommunen eller svenska ambassaden i det land där du är, om du inte är tillbaka i Sverige i tid.
- » Ge dem en kopia av ditt pass, ditt telefonnummer och din e-postadress.
- » Ta själv med din mobil, ett extra simkort, telefonnummer och e-postadresser till den/de personer som du pratat med.
- » Kom också ihåg att ta med telefonnumret till polisen i Sverige.
- » Slutligen, ta med dig adressen och telefonnumret till svenska ambassaden eller konsulatet i ditt hemland.

## 8. Lagar om kvinnors och barns rättigheter i det svenska samhället

I Sverige finns det olika lagar, konventioner<sup>22</sup> och internationella överenskommelser<sup>23</sup> för att skydda individers mänskliga rättigheter. Det kan vara bra att känna till en del av dem. Några av dem är Föräldrabalken, Socialtjänstlagen, Kvinnofredslagen, Brottsbalken, Utlänningslagen och FN:s konventioner.

Du kanske tycker det är svårt att förstå dessa lagtexter men oroa dig inte, i slutet av kapitlet finns sammanfattningar med förklaringar och exempel som kan underlätta för dig att förstå.

### FN:s konventioner

Sverige har skrivit under på flertalet av de överenskommelser som nåtts inom Förenta Nationerna, FN. Det är bland annat de mänskliga rättigheterna, FN:s barnkonvention och FN:s konvention om avskaffandet<sup>24</sup> av all diskriminering och våld mot kvinnor.

Enligt dessa bestämmelser har länderna, som är medlemmar i FN, lovat att följa reglerna för mänskliga rättigheter. Dessa regler säger att länderna har en skyldighet att hela tiden försöka hindra och utreda brott mot kvinnor i hederns namn. De är också skyldiga att erbjuda skydd för offren och att straffa förövarna oavsett vilka de är.

### I FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor står följande:

#### Artikel 1 – Definition av ”våld mot kvinnor”

I denna deklaration avses med uttrycket ’våld mot kvinnor’ varje könsbetingad våldshandling som resulterar i eller sannolikt kommer att resultera i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller sådant lidande för kvinnor innefattande hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande vare sig det sker offentligt eller privat.

---

22 Konventioner betyder bestämmelser.

23 Internationella överenskommelser betyder bestämmelser mellan olika stater.

24 Att avskaffa betyder att göra slut på, ta bort.

## **Artikel 4 – Staternas ansvar**

Staterna bör fördöma våld mot kvinnor och bör inte åberopa någon sed, tradition eller någon religiös hänsyn för att undvika sina åtaganden vad gäller dess avskaffande /.../

## **Några punkter från FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter:**

### **Artikel 1**

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter /.../

### **Artikel 3**

Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet.

### **Artikel 16**

1. Fullvuxna män och kvinnor har rätt att utan någon inskränkning med avseende på ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. Män och kvinnor skall ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.

## **Kvinnokonventionen (CEDAW) Konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering av kvinnor, antagen den 18 december år 1979**

### **Artikel 16**

1. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att avskaffa diskriminering av kvinnor och i alla frågor som gäller äktenskap och familjeförhållanden samt skall särskilt, med jämställdheten mellan män och kvinnor som grund, säkerställa /.../ – lika rätt att fritt välja make och att ingå äktenskap endast med sitt eget fria och fulla medgivande; /.../

2. Barns trolovning och giftermål skall inte ha någon rättslig verkan och alla nödvändiga åtgärder, inklusive lagstiftning, skall vidtas för att fastställa en minimiålder för äktenskap och för att göra officiell registrering av äktenskap obligatoriskt.

Alla de svenska lagar och konventioner som Sverige har skrivit under gäller för alla som bor i Sverige. Det spelar ingen roll om du är kristen, muslim eller har en annan religion. Det spelar heller ingen roll från vilket land och kultur du kommer. Varje förolämpning, slag, spark och hot är ett brott mot dig och dina barns rättigheter. Det är också ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Ett liv fritt från förtryck, hot och våld är en av dina och dina barns grundläggande rättigheter.

## Barns rättigheter

- » År 1979 blev Sverige först i världen med att förbjuda aga av barn.
- » Den 20 november 1989 antogs FN:s konvention om barnets rättigheter av FN:s generalförsamling. Konventionen kallas ofta barnkonventionen.

## Artiklar och delar av artiklar ur FN:s barnkonvention

### Artikel 2

1. Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.

### Artikel 3

1. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.

### Artikel 6

1. Konventionsstaterna erkänner att varje barn har en inneboende rätt till livet.
2. Konventionsstaterna skall till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling.



## Artikel 12

1. Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

## Artikel 16

1. Inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende.

2. Barnet har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp.

## Lag om särskild företrädare för barn (1999:997)

1 § När det finns anledning att anta att ett brott som kan föranleda fängelse har begåtts mot någon som är under 18 år, skall en särskild företrädare förordnas för barnet om 1. en vårdnadshavare kan misstänkas för brottet, eller 2. det kan befaras att en vårdnadshavare på grund av sitt förhållande till den som kan misstänkas för brottet inte kommer att ta till vara barnets rätt.

3 § En särskild företrädare skall, i stället för barnets vårdnadshavare, som ställföreträdare ta till vara barnets rätt under förundersökningen och i efterföljande rättegång /.../

4 § En ansökan om förordnande /.../ görs av åklagaren hos tingsrätten.

5 § Till särskild företrädare får en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan förordnas. Endast den får förordnas som på grund av sina kunskaper och erfarenheter samt personliga egenskaper är särskilt lämplig för uppdraget.

6 § Om det kan antas vara nödvändigt för att barnets rätt skall kunna tas till vara får domstolen, utan att höra barnets vårdnadshavare, besluta om förordnande /.../ för tiden innan ärendet avgörs.” Det är staten som betalar kostnaderna för företrädaren för barnet.

## Äktenskapsbalken (1987:230)

1 kap. 2 § Makar skall visa varandra trohet och hänsyn. De skall gemensamt vårda hem och barn och i samråd verka för familjens bästa.

1 kap. 3 § Varje make råder över sin egendom och svarar för sina skulder.

1 kap. 4 § Makar skall fördela utgifter och sysslor mellan sig. De skall lämna varandra de upplysningar som behövs för att familjens ekonomiska förhållanden skall kunna bedömas.

3 kap. 1 § Innan ett äktenskap ingås ska det prövas om det finns något hinder mot äktenskapet. Denna prövning ska göras av Skatteverket. De två som avser att ingå äktenskap ska gemensamt begära hindersprövningen hos Skatteverket. Lag (2009:253).

3 kap. 2 § Den som varken är eller skall vara folkbokförd här i landet skall vid hindersprövningen visa upp ett intyg av utländsk myndighet om sin behörighet att ingå äktenskapet, om ett sådant intyg kan anskaffas. Om det fordras tillstånd till äktenskapet, skall bevis om tillståndet visas upp vid hindersprövningen. Lag (1991:495).

4 kap. 1 § Äktenskap ingås genom vigsel i närvaro av släktingar eller andra vittnen.

4 kap. 2 § Vid vigseln ska de som ingår äktenskap vara närvarande samtidigt. De ska var för sig på fråga av vigselförrättaren ge till känna att de samtycker till äktenskapet. /.../ Har det inte gått till så som anges i första stycket eller var vigselförrättaren inte behörig att förrätta vigsel, är förrättningen ogiltig som vigsel.

5 kap. 1 § Är makarna ense om att äktenskapet skall upplösas, har de rätt till äktenskapsskillnad. Denna skall föregås av betänketid, om båda makarna begär det eller om någon av dem varaktigt bor tillsammans med eget barn under 16 år som står under den makens vårdnad.

5 kap. 5 § En make har rätt till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid om det görs sannolikt att maken har tvingats att ingå äktenskapet eller

om maken har ingått äktenskapet före 18 års ålder utan behörig myndighets tillstånd.

## Jämställdhet i det svenska samhället

Enligt jämställdhetslagen (1991:433) och diskrimineringslagen (2008:567) ska kvinnor och män ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter på livets alla områden.

Den svenska regeringen för en så kallad jämställdhetspolitik. Regeringen menar att det svenska samhället tjänar på jämställdhet. Att jämställdhet leder till ett mer rättvist och demokratiskt samhälle.

Vidare att människors kompetens och skaparkraft främjas, vilket bidrar till ekonomisk tillväxt.

### Mål för jämställdhetspolitiken

Kvinnors och mäns lika makt att forma sina egna liv och samhället är målet för regeringens jämställdhetspolitik. Målet har brutits ner i fyra delmål:

- » Kvinnor och män ska, genom jämn fördelning av makt och inflytande, ha samma rättigheter och möjligheter.
- » Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor vad gäller utbildning och betalt arbete.
- » Kvinnor och män ska jämnt fördela det obetalda hem- och omsorgsarbetet. De ska också kunna ge och få omsorg på lika villkor.
- » Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

### Diskrimineringslagen (2008:567)

Enligt första kapitlet, 1 § har jämställdhetslagen: ”till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.” Lagen förbjuder diskrimineringen av människor i arbetslivet (kap 2. 1 §), utbildning

(kap 2. 5 §), medlemskap i vissa organisationer (kap 2. 11 §), vid inköp av varor, tjänster och avtal kring bostäder med mera (kap 2. 12 §). Lagen förbjuder också diskrimineringen inom hälso- och sjukvården samt hos socialtjänsten med mera (kap 2. 13 §).

Lagen förbjuder diskriminering på nästan alla områden i livet och samhället. Den finns till för att människor *inte* ska bemötas och behandlas olika på grund av att de är kvinnor eller män, svenskar eller invandrare, rika eller fattiga med mera. Människor ska också bemötas med respekt och behandlas lika oavsett vilken religion de har.

Om du blir utsatt för diskriminering kan du göra en anmälan till Diskrimineringsombudsmannen (DO). Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som arbetar mot diskriminering och för allas lika rättigheter och möjligheter. Myndigheten uppgift är att se till att diskrimineringslagen följs. DO kan gratis representera diskriminerade personer i domstol.

## **Brottsbalken (1962:700)**

### **Enligt brottsbalken:**

6 kap. 4 § Den som har samlag med ett barn under femton år eller som med ett sådant barn genomför en annan sexuell handling som /.../ i övrigt är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt mot barn till fängelse oftast i lägst två och högst tio år.

7 kap. 4 § Den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som har vårdnaden om barnet döms för egenmäktighet med barn till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte utgör brott mot frihet. Detsamma gäller, om den som gemensamt med någon annan har vårdnaden om ett barn under femton år utan beaktansvärt skäl egenmäktigt bortför barnet eller om den som skall ha vårdnaden obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tar sig rätt /.../

## **Kvinnofridsbrott**

- » Kvinnofridsbrott avser flera brottsliga handlingar, till exempel hot, misshandel och sexuella övergrepp av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift eller sambo med.

- » Sedan 1998 kan en man dömas för grov kvinnofridskränkning om han flera gånger slår, förolämpar eller skadar en kvinna.
- » Den som blir dömd för kvinnofridskränkning kan få fängelsestraff, från 6 månader och upp till 6 år.
- » Att inte följa reglerna för kontaktförbud (besöksförbud) är också ett kvinnofridsbrott och kan ge offret rätt till brottsskadeersättning.

### **Våldtäkt inom äktenskapet**

- » Våldtäkt och övriga sexuella övergrepp regleras i Brottsbalken, 6 kap.
- » Sedan år 1965 räknar man våldtäkt inom äktenskapet som ett brott.
- » Straffet för våldtäkt varierar beroende på hur grov våldtäkten är.

Det spelar ingen roll om den som försöker tvinga dig till samlag eller annan sexuell handling är din man eller någon från din familj eller släkt. ”Nej” betyder nej och varje försök till sex mot din vilja räknas som försök till våldtäkt.

Att ha sex med barn under 15 år räknas som våldtäkt. Även om förövaren säger att barnet själv valde att ha sex, ville vara med i de sexuella handlingarna och att han/hon deltog utan våld eller tvång räknas det som våldtäkt.

### **Könsstympning av flickor och kvinnor**

Sedan år 1982 räknas alla former av könsstympning av de kvinnliga könsorganen som ett brott. Straffet är fängelse i högst 4 år. Men ibland kan straffet ge fängelse i upp till 10 år om domstolen kommer fram till att brottet är ovanligt grovt. (Lag 1982:316 med förbud mot könsstympning av kvinnor).

Alla som deltar i brottet döms. Att könsstympningen har skett i Sverige eller utomlands spelar ingen roll.

### **Föräldrabalken lag (1949:381) och lag (1983:47)**

Föräldrabalken är en samling grundläggande lagar för att skydda barnets rättigheter. Föräldrabalken tar också upp föräldrars ekonomiska ansvar och skyldigheter mot sina barn. Läs mer om föräldrabalken i kapitel 6.

1979 blev Sverige först i världen med att förbjuda barnaga. Det betyder att det är

förbjudet att slå och bestraffa ett barn även om det är i uppfostringsyfte. Den som döms i domstol för att ha slagit ett barn får ett straff som varierar beroende på hur grovt brottet är. Straffet varierar från böter upp till flera års fängelse.

## **Socialtjänstlagen SoL (2001:453)**

### **Kommunens ansvar och socialtjänstens arbete**

- » Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver.
- » Socialtjänsten i kommunen har ett stort ansvar för brottsoffren och deras anhöriga. Ansvaret finns beskrivet i en särskild paragraf om brottsoffer i socialtjänstlagen, 5 kap. 11 §: ”Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp. Lag (2007:225).”

Stödet är av olika former, inte bara psykologiskt och socialt stöd, utan också ekonomisk och praktisk hjälp. Exempel på praktisk hjälp är till exempel att socialtjänsten ordnar en kontaktperson eller kontaktfamilj till barnet, som hjälper till vid hämtning, lämning och under umgängestillfällen. Detta för att undvika att barnet blir utsatt för hot, utpressning eller far illa på annat sätt.

SoL 1 kap. 2 § När åtgärder rör barn ska det särskilt beaktas med hänsynen till vad barnens bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.

SoL 3 kap. 5 § När en åtgärd rör ett barn skall barnet få relevant information och hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn skall även tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad.

SoL 5 kap. 1 § Socialnämnden skall verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden.

SoL 14 kap. 1 § Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden. Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedrivnen enskild verksamhet som berör barn och unga eller annan yrkesmässigt bedrivnen enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

Då kommer socialtjänsten att utreda barnets situation och ta nödvändiga kontakter för att studera hennes/hans behov av insatser i form av stöd och skydd.

## Utlänningslagen (2005:716)

5 kap. 3 § Uppehållstillstånd ska /.../ ges till /.../ en utlänning som är make eller sambo till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige /.../.

5 kap. 3 a § Uppehållstillstånd får /.../ ges till /.../ en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges /.../.

5 kap. 8 § Ett uppehållstillstånd som ges en make enligt 3 § /.../ skall vara tidsbegränsat vid första beslutstillfället, om makarna inte stadigvarande sammanbott utomlands. Detsamma gäller när uppehållstillstånd i ett sådant fall beviljas utlänningens barn.

5 kap. 16 § En utlänning som med stöd av 8 § har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning får beviljas ett nytt tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd på den grunden endast om förhållandet består. /.../ Om det finns särskilda skäl, får permanent uppehållstillstånd ges före tvåårsperiodens slut.

## Har ett förhållande upphört får uppehållstillstånd ändå ges om

1. utlänningen har särskild anknytning till Sverige,
2. förhållandet har upphört främst på grund av att i förhållandet utlänningen, eller utlänningens barn, utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, eller
3. andra starka skäl talar för att utlänningen skall ges fortsatt uppehållstillstånd. Lag (2006:220).

5 kap. 6 § Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation föreligger sådana synnerligen ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige. Vid bedömningen skall särskilt beaktas utlänningens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet.

## Rättshjälp och juridisk rådgivning

Rättshjälp betyder att du kan få gratis hjälp av en jurist eller advokat om du inte har tillräckligt med pengar för att betala för deras tjänster. Ring en advokatbyrå för att få mer information om dina möjligheter. Om det visar sig att du har rätt till gratis juridisk rådgivning måste du ändå betala kostnaden för en timmes rådgivning. Avgiften är ca 1 500 kronor. I vissa fall kan socialtjänsten hjälpa dig med att betala avgiften, så ställ frågan till din socialsekreterare. Det är staten som betalar kostnaderna för juristerna/advokaternas tjänster. Det finns en speciell blankett som du ska fylla i för att söka rättshjälp, den heter "Ansökan/beslut om rättshjälp - DV 1030". Du kan ladda ner den från Rättshjälpmyndigheternas hemsida: [www.rattshjalp.se](http://www.rattshjalp.se).

### Andra lagar som är bra att känna till:

- » LVU, lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
- » Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
- » Studiestödslagen (1999:1395)



- » Brottskadelagen (1978:413)
- » Socialtjänstlagen (2001:453), kapitel 4, som bland annat tar upp rätten till ekonomiskt bistånd

Du kan läsa om dessa lagar på kvinnojouren Stinas hemsida [www.jarfallakvinnojour.se](http://www.jarfallakvinnojour.se), under rubriken om våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck.

## **Hur lagarna kan påverka dig och dina barn, sammanfattning**

Delar av sammanfattningen är upprepning av texten som finns i snabbguiden i början av boken.

### **Dina rättigheter – skydd, ekonomi och juridik**

- » Det är bara du som bestämmer över ditt liv. Ingen har rätt att bestämma över, hota, eller skada dig. Varken dina föräldrar, din familj, eller någon annan får slå eller utsätta dig för någon form av fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld. Att utsätta dig/dina barn för våld är olagligt och är ett brott mot dina/deras mänskliga rättigheter!
- » Man får inte slå eller bestraffa sina barn även om man gör det för att uppfostra dem. I de flesta kommuner finns kurser för föräldrar där man kan få information och tips på vad man kan göra när barnen inte lyssnar och/eller bråkar. Du kan ringa din kommun för att få veta vilka kurser som finns.
- » Att utsätta dig för könsstympning eller andra övergrepp på din kropp är ett brott mot dig och förbjudet enligt lag.
- » Det är ditt ansvar som förälder att skydda och ta hand om dina barn. Du kommer inte att förlora dina barn om du kontaktar socialtjänsten och/eller polisen. I alla ärenden som rör barn måste socialtjänsten alltid ta hänsyn till vad som är barnens bästa innan man beslutar om någon insatts. Sök hjälp!

- » Myndigheterna (socialtjänsten) är skyldiga att skydda dig och dina barn om du/ni är utsatta för våld från någon i familjen/släkten. De ska också erbjuda dig det stöd och den vård du/ni behöver, även om din man/dina föräldrar är emot det. Stödet kan till exempel vara att ni bor tillfälligt på en kvinnojours/tjejjours skyddade boende, att du får hjälp att fly till en annan kommun, att få hjälp att komma i kontakt med exempelvis sjukhuset/psykiatrin om ni behöver det, med mera.
- » Socialtjänsten är skyldig också att betala kostnaden för ditt boende under den period du/ni behöver skydd. Detta om du inte har egna pengar.
- » Om du inte har tillräckligt med pengar för att köpa mat och andra nödvändiga saker har du rätt att söka ekonomiskt bistånd (socialbidrag) hos socialtjänsten i den kommun där du befinner dig, alltså inte nödvändigtvis där du är folkbokförd.
- » Du har rätt att säga vad du tycker och myndigheterna är skyldiga att ta hänsyn till vad du vill innan beslut om insats tas. Detta beror naturligtvis på din ålder.
- » Du som är under 18 år har rätt till två timmars kostnadsfri juridisk rådgivning. Detta för att till exempel få information innan du väljer att kontakta några myndigheter.
- » Du som är vuxen har rätt till en juridiskt kunnig person som gratis ser till dina rättigheter vid till exempel en rättegång.
- » Din familj/man har också rätt till hjälp och stöd för att förändra sitt beteende. De/han kan också ha rätt till en juridiskt kunnig person (offentlig försvarare) som ser till deras/hans rättigheter vid till exempel en rättegång.

### **Dina rättigheter – giftermål, skilsmässa och vårdnad om barnen**

- » Det är du och ingen annan som bestämmer om och i sådana fall med vem du ska gifta dig.
- » Även om du under vigselceremonin säger "ja" kan du ansöka om att få äktenskapet upplöst om du blev tvingad in i giftermålet.
- » Det är endast du som bestämmer om du ska skilja dig eller inte. Med andra ord kan du skilja dig även om din man inte vill och/eller vägrar skriva under skilsmäsoansökan.

- » Om ni/du har barn under 16 år som bor hos dig/er (dina, din mans eller gemensamma barn) ger tingsrätten er sex månader att tänka över beslutet. Om du fortfarande vill skiljas när de sex månaderna är över så får du det.
- » När du ansöker om skilsmässa kan du välja om du vill dela ansvaret om barnen med deras far (gemensam vårdnad) eller vara ensam ansvarig för dem (ensam vårdnad). Det är tingsrätten som bestämmer hur det blir.
- » Om du får ensam vårdnad innebär det till exempel att det är du som har rätt att bestämma vilket dagis/skola barnen ska gå i, var ska barnen bo, om barnen ska bli svenska medborgare, om de ska skaffa ett pass, och så vidare.
- » Om tingsrätten beslutar om gemensam vårdnad innebär det att du och barnens far måste komma överens och samarbeta med varandra. Då är det bra om ni skriver ett avtal gällande till exempel barnens boende, skolor, med mera, mellan er. Det skriftliga avtalet ska godkännas av socialnämnden.
- » Om du har gemensam vårdnad av barnen, lämnar hemmet och gömmer dig med dem utan att ha kontakt med polisen/socialtjänsten begår du ett brott. Det spelar ingen roll om du försvinner med barnen för att skydda dem. Du riskerar ändå att få problem som kan leda till att barnens far får ensam vårdnad. Det är därför mycket viktigt att du kontaktar en kvinnojour om du är för rädd för att kontakta myndigheterna själv. Ring kvinnojouren i din närhet och be om hjälp.
- » Om du är gravid och föder barnet efter att tingsrätten har godkänt din skilsmässa får du direkt ensam vårdnad om barnet. Det spelar ingen roll om barnets far säger att du har varit otrogen och att det inte är hans barn. Om han vägrar erkänna att han är far till ditt barn kan du kontakta familjerätten för att få hjälp att fastställa faderskapet (bevisa att han är barnets far). När allt är klart har ditt barn rätt att bära sin fars efternamn.

Sedan slutligen vill jag berätta för dig att alla som jobbar med barn och ungdomar är skyldiga att berätta för socialtjänsten om de ser att ett barn har skador eller upptäcker att barnet farit illa på något sätt.

## **Jämställdhet**

Den svenska regeringen vill att Sverige ska vara jämställt på många olika sätt. Några exempel på jämställdhet är att

- » män och kvinnor har rätt till lika lön för lika arbete
- » alla skolor, utbildningar och arbeten är öppna för både kvinnor och män
- » kvinnor och män har samma rättigheter och skyldigheter enligt lagen
- » kvinnor själva bestämmer över sin kroppar, till exempel när det gäller beslut om abort eller samlag (även inom äktenskapet)
- » pojkar och flickor får lika mycket tid av läraren/förskolläraren och behandlas lika
- » män och kvinnor tar lika stort ansvar för arbetet i hemmet, det vill säga städning, disk, barn och så vidare

## **Exempel på diskriminering:**

- » Om du inte får hyra en bostad på grund av att du inte är född i Sverige.
- » Om du som är kvinna får mindre betalt än en man som gör samma arbete och har samma utbildning som du.
- » Om du inte får ett jobb på grund av din religion.
- » Om du som sitter i rullstol inte blir insläppt på en restaurang medan alla andra blir det.

## **Om utlänningslagen**

Om du har bott i Sverige i mindre än två år och är utsatt för våld av din man eller din familj, är det viktigt att du

- » ringer Migrationsverket, anonymt om du vill, och berättar om din situation
- » tar kontakt med en kvinnojour, tjejjour eller brottsofferjour. Oftast har jourerna jurister eller advokater knutna till organisationen. På så sätt kan du få gratis juridisk rådgivning och information om vad som gäller i ditt specifika fall och vilka möjligheter du har att få stanna i Sverige. Du kan också på så sätt få information om din möjlighet att söka asyl.

## 9. Skyddsåtgärder

### **Namnbyte**

Du kan byta ditt för- eller efternamn genom att kontakta Patent- och registreringsverket, PRV. Om du byter ut, stryker eller lägger till ett förnamn, måste du dock alltid ha kvar minst ett av dina förnamn. Namnbyte ger inte ett lika starkt skydd som sekretessmarkering, kvarskrivning eller fingerade personuppgifter. Läs mer på följande hemsida [www.prv.se](http://www.prv.se)

### **Sekretessmarkering**

Betyder att dina uppgifter, som finns i folkbokföringens register och andra register, som till exempel hos försäkringskassan, vårdcentraler, sjukhus, bilregistret, med mera, blir hemliga. Det kan gälla uppgifter om din adress, ditt nya namn eller din familj. Markeringen gör att din man eller familj inte kan hitta dig genom att kontakta folkbokföringen hos Skatteverket.

Markeringen fungerar på det sättet att myndigheterna gör en noggrann kontroll innan de lämnar ut dina uppgifter.

För mer information ring till Skatteverket på telefonnummer 0771-567 567 eller besök Skatteverkets hemsida [www.skatteverket.se](http://www.skatteverket.se)

### **Kvarskrivning**

Enligt folkbokföringslagen (1991:481, 16 § och 17 §) kan du, efter flytt, fortsätta att vara folkbokförd på den gamla bostadsorten i upp till tre år. För att du ska få kvarskrivning krävs att du riskerar att utsättas/är utsatt för brott, förföljelser eller andra allvarliga trakasserier.

Läs mer på Skatteverkets hemsida [www.skatteverket.se](http://www.skatteverket.se).

### **Fingerade personuppgifter**

Vid allvarliga hot mot ditt liv och/eller frihet, kan du få fingerade personuppgifter. Då får du använda en ny identitet. Kopplingen mellan den nya och gamla identiteten finns endast hos Rikspolisstyrelsen.

Läs mer på [www.polisen.se](http://www.polisen.se)

### **Trygghetspaket**

Om hotbilden mot dig är mycket allvarlig kan du, efter särskild genomgång av

din situation, få låna ett trygghetspaket från polisen. Paketet innehåller mobiltelefon och larmsystem som är direkt kopplade till polisen.

## Övrig information

### Folkbokföra sig hos Skatteverket

Enligt folkbokföringslagen (1991:481, 3 §) ska du som flyttar till Sverige och vill bo här i minst ett år, folkbokföra dig hos Skatteverket. Folkbokföringen betyder att dina uppgifter om identitet, familj och andra förhållanden, samt adress registreras. Även vigsel, födelse och dödsfall ska registreras. För att registrera dig ska du ta med dig pass eller ID-kort, uppehållstillstånd eller registreringsbevis från Migrationsverket, vigselbevis eller uppehållskort från Migrationsverket, handlingar som visar ditt civilstånd, samt födelsebevis för dina barn.

### Registrera äktenskapet

Om du gifte dig innan du flyttade till Sverige ska du registrera ditt äktenskap hos Skatteverket när du bosätter dig här. Detta gör du genom att besöka Skatteverkets kontor. Där visar du upp ett intyg på att du har gift dig utomlands och Skatteverket registrerar dig då som gift i folkbokföringen.

### Skaffa ett personnummer

För att få ett personnummer måste du folkbokföra dig hos Skatteverket (se ovan). Personnumret innehåller födelsetid, födelsenummer och kontrollsiffra. Födelsetiden anges med sex siffror, två för året, två för månaden och två för dagen, i nämnd ordning. Mellan födelsetid och födelsenummer finns ett bindestreck.

### Registrering hos Försäkringskassan

Du som bor och/eller jobbar i Sverige ska registrera dig hos Försäkringskassan. Detta gör att du får ta del av det svenska socialförsäkringssystemet och har rätt till olika typer av förmåner. En del av förmånerna baseras på boende och andra på arbete. Förmånerna är till exempel ålderspension, ersättning om du blir skadad på jobbet eller om du blir sjuk, samt andra förmåner för till exempel barnfamiljer. Det är därför viktigt att du registrerar dig hos Försäkringskassan

när du fått ditt personnummer. Då ska du fylla i en specifik blankett som heter "Uppgifter för registrering (5456)".

För att få mer information kan du ringa Försäkringskassan på 0771-524 524 eller gå in på deras hemsida: [www.forsakringskassan.se](http://www.forsakringskassan.se)

Det kan ta lång tid innan du får svar från myndigheterna. Ibland kan väntetiden vara upp till två månader. När registreringen är klar skickar Skatteverket ett brev till din hemadress.

### Skaffa ID-Kort

Ett ID-kort (identitetskort) är bra att ha i många olika sammanhang då du behöver legitimera dig (visa vem du är), styrka din ålder, och så vidare. ID-kort kan du ansöka om hos Skatteverket om du

- » är folkbokförd i Sverige och har ett eget personnummer
- » har betalat ansökningsavgiften på 400 kr innan du besöker Skatteverkets kontor. Betala avgiften på bankgiro 389-0100 eller plusgiro 50 40 62-1. Spara kvittot! Du måste visa upp det när du besöker Skatteverket.
- » lämnar din ansökan personligen på något av Skatteverkets kontor som utfärdar ID-kort.
- » kan visa vem du är. Ta därför med ditt pass eller annan giltig identifikation. Om du inte har några sådana, men har ett giltigt uppehållstillstånd i Sverige, kan Skatteverket jämföra dina personuppgifter med de uppgifter som finns registrerade hos Migrationsverket. Du kan också visa vem du är genom att ta med någon som känner dig väl och som kan intyga din identitet. Det kan till exempel vara din make, maka eller registrerade sambo. Det kan också vara en förälder eller din handläggare på socialtjänsten eller liknande. Den som intygar din identitet måste i sin tur kunna legitimera sig med godkänd ID-handling.

Om du inte har pengar för att betala avgiften kan du be din socialsekreterare om hjälp. Om Skatteverket avslår din ansökan får du inte tillbaka pengarna. För mer information ring 0771-567 567 eller gå in på Skatteverkets hemsida: [www.skatteverket.se](http://www.skatteverket.se)

## 10. Ekonomi

**Som jag skrev tidigare, i kapitel 3,** finns det många olika typer av våld. Ett sätt att utöva våld är via ekonomiska medel. Kanske vågar du inte lämna din man, familj, eller annan närstående, eftersom du inte har pengar för att kunna klara dig på egen hand.

Det finns oftast möjligheter att lösa akuta och svåra ekonomiska situationer, men det viktigaste när du lämnat hemmet är att

- » veta vilka räkningar och avtal som står i ditt namn
- » fundera på om du har råd att behålla vissa avtal eller om du ska säga upp dem
- » meddela de företag som du har avtal med om hur du vill säga upp något. Exempel på sådana avtal och räkningar är mobilabonnemang, hyra för bostad, elräkning, avgift för förskola, och så vidare.

Om du har glömt eller är osäker på vilka avtal du har kan du ta hjälp av blanketten: "Vilka räkningar betalar du idag?" som finns i slutet av kapitlet.

För att lösa den ekonomiska situationen kan du

- » leta efter ett jobb via Arbetsförmedlingen. Se deras hemsida: [www.arbetsformedlingen.se](http://www.arbetsformedlingen.se). Informationen på hemsidan finns på både engelska och svenska.
- » ansöka om studielån/studiebidrag hos CSN. Det är ekonomiskt stöd för den som studerar. Läs mer på [www.csn.se](http://www.csn.se). Informationen finns på olika språk.
- » söka ekonomiskt stöd hos de sociala myndigheterna. Enligt socialtjänstlagen (SoL, 4 kap) har du rätt att söka försörjningsstöd om du inte har tillräckligt med pengar för att köpa mat, betala hyran och andra nödvändiga saker för att kunna leva ett självständigt liv. Läs mer om ekonomiskt stöd på [www.socialstyrelsen.se](http://www.socialstyrelsen.se). Där finns också informationen på olika språk.
- » söka olika typer av förmåner från Försäkringskassan: bostadsbidrag, föräldrapenning, barnbidrag, flerbarnstillägg och underhållsstöd



**Bostadsbidrag.** Barnfamiljer och ungdomar (18-28 år) med mycket lite pengar kan söka bostadsbidrag. Hur mycket bidrag du får beror på hur mycket pengar du tjänar på ditt arbete (din inkomst). Det beror också på kostnaderna för boendet (hyran), hur stort boendet är samt hur många barn du har.

**Föräldrapenning.** Du har rätt till ersättning (pengar) för att kunna vara hemma från ditt arbete, tillsammans med ditt barn, i 480 dagar per barn, upp till en viss ålder. Om ni har gemensam vårdnad har ni rätt till 240 dagar var. Om du har ensam vårdnad får du själv alla dagarna.

**Barnbidrag.** Alla barn som bor i Sverige har rätt till barnbidrag. Det är ett fast belopp som Försäkringskassan betalar ut varje månad, med start månaden efter barnets födelse eller flytt till Sverige. Barnbidraget betalas ut fram tills barnet fyller 16 år. Ni (föräldrarna) väljer till vilket bankkonto bidraget ska betalas. Har ni flera barn kan ni få en extra summa varje månad som kallas flerbarnstillägg.

**Underhållsstöd.** Både du och barnens far är skyldiga att försörja era barn. Men om barnet/barnen endast bor hos en av er, måste den andra föräldern hjälpa till med försörjning. Det kallas att man måste betala underhållsstöd. Men om den andra föräldern inte kan/vägrar att betala stödet, kan Försäkringskassan betala underhållsstödet.

Läs mer på Försäkringskassans hemsida: [www.forsakringskassan.se](http://www.forsakringskassan.se).

## Att hitta ett nytt boende

Om du är utsatt för våld kan du bo en kort period på ett skyddat boende. När hotbilden försvinner eller när din situation är bättre, måste du dock själv hitta ett annat boende, där du kan "börja om på nytt". Det finns olika typer av boende. Du kan antingen hyra eller köpa en bostad.

I Stockholm och andra storstadsregioner är det stor brist på bostäder. Detta gör att många hyr bostad i andra hand eller bor inneboende hos någon annan i väntan på att hitta eget boende. För att få möjligheten att hyra en bostad måste man oftast ställa sig i bostadskö hos olika kommunala eller privata bolag som förmedlar lägenheter, ofta förstahandskontrakt, i olika områden. Dessa företag kallas bostadsförmedlingar. Det kan ta lång tid innan man får ett hyreskontrakt. Därför är det bra att registrera sig så fort som möjligt.

På hemsidan [www.jagvillhabostad.nu](http://www.jagvillhabostad.nu) under rubriken "leta bostad" finns bland annat en lista över ett antal bostadsförmedlingar och hyresvärdar (de som hyr ut bostäder) runt om i landet.

När du hittar en bostad måste du skriva ett avtal med hyresvärden. Det är dock viktigt att du diskuterar detta med din eventuella socialsekreterare innan du skriver på något hyreskontrakt. Annars riskerar du att få avslag på (det vill säga att socialsekreteraren inte godkänner) din eventuella ansökan om ekonomiskt bistånd hos socialtjänsten, om hyran till exempel är för hög eller avtalet är inte lagligt. Läs mer om olika typer av boende på Ny i Stockholms hemsida: [www.nyistockholm.se](http://www.nyistockholm.se)

## Att flytta till en egen bostad

Att flytta från en skyddat boende till en egen bostad kan kännas svårt i början. Du kommer troligen att känna dig ensam, orolig och rädd att inte klara av ekonomin, speciellt om du aldrig tidigare skött sådant. Om du förbereder dig innan flytten brukar det dock gå ganska bra trots allt.

## Att skriva en lista på vad du behöver skaffa till det nya boendet

- » Börja med att sätta dig ner och skriva ner vilka saker du behöver till det nya boendet.
- » Berätta för din socialsekreterare om dina behov. Troligtvis kommer du att få en liten summa för att köpa de mest nödvändiga saker och möbler som du behöver. Räkna dock inte med att du kommer att få pengar till allt på din lista.
- » Fråga dina vänner och bekanta om de har saker de kan tänka sig skänka till dig. Du kommer att behöva allt möjligt: gardiner, bestick, påslakan, matbord, stolar, med mera. Besök sajten <http://ilovegratis.se/>, där människor skänker saker gratis. Kanske hittar du något som du behöver.
- » Titta i telefonkatalogen efter adresser till andrahandsaffärer och besök gärna sådana. Ibland hittar man otroligt fina möbler och saker för en billig peng.
- » Leta i tidningarna och på olika butikers hemsidor efter reapriser och speciella erbjudanden.
- » Innan du köper en vara, tänk efter ordentligt om varan är nödvändig just nu eller om köpet kan vänta. Köp ingen produkt som inte finns med på din ursprungliga lista.

## Att planera ekonomin och göra en budget

Det är väldigt viktigt att du planerar din ekonomi och att du gör en budget för hela månaden. Annars finns risk att pengarna inte räcker till. Om du hamnar i skuld till någon kan det påverka din livssituation under lång tid. Budgeten är därför viktig, så att du kan klara dig på de pengar du har och inte tvingas sätta dig själv i skuld. Att göra en budget kräver varken mycket tid eller avancerade kunskaper i ekonomi. Att kunna räkna plus och minus kombinerat med en stor portion av sunt förnuft räcker långt!

## Räkna utgifter

- » Ta fram papper och penna och skriv ner vilka utgifter<sup>25</sup> du har varje månad.
- » Om du betalar vissa räkningar varje kvartal, dela summan på 3, varje halvår på 6 och varje år på 12. Du får då den månadskostnad som du måste ta med i din beräkning. Lägg på en extra slant på summan för att täcka eventuella aviseringsavgifter<sup>26</sup> och ränta under perioden. 100 kr brukar räcka om det inte handlar om stora belopp som du ska betala.
- » Glöm inte att även ta med de utgifter som du oftast betalar kontant, till exempel matinköp.
- » Ta i din beräkning med pengar som du har lånat, till exempel från vänner och/eller familj, som du måste betala tillbaka.
- » Om möjligt lägg på en extra peng för oförutsedda händelser, det vill säga saker som inträffar som du inte räknat med. Sådana saker kan till exempel vara att du eller något av dina barn blir sjuk, barnens skor eller kläder går sönder, din bil går sönder, med mera.
- » Tänk noga efter om det är någon utgift/faktura som du har glömt att ta med på listan.
- » Lägg ihop alla utgifter.
- » Du kan också ta hjälp av listan "Vilka räkningar betalar du idag?" som finns i slutet på kapitlet.

---

25 Utgifter: Alla pengar du betalar ut. Exempel på utgifter är hyra, el, vatten, tv- och radioavgift, förskoleavgift, hemförsäkring, bilförsäkring, telefon- och mobilabonnemang, kostnader för fler tv-kanaler, internet abonnemang, tåg- och bussbiljett, med mera.

26 Den avgift du får betala för att få räkningen /inbetalningskortet utskrivet och hemskickat.

## Räkna inkomster

- » Nu är det dags att göra samma sak som du gjorde ovan men den här gången ska du räkna dina inkomster<sup>27</sup> (pengar) under månaden.
- » Räkna ihop/summera inkomsterna.

## Nu är det dags att räkna ut om du har pengar som räcker för att betala dina månadskostnader:

- » Inkomster-Utgifter = 0. Det betyder att du precis har pengar för att klara dig utan att behöva låna. Var försiktig med pengarna eftersom du saknar marginaler.
- » Inkomster-Utgifter = under 0 (minus). Dina utgifter är större än dina intäkter/inkomster. Det betyder att du inte har tillräckligt med pengar för att klara dina nödvändiga utgifter. Gå igenom utgiftslistan (se ovan) och se om det är något du kan ta bort från listan. Eventuellt tänk efter om du köpt/beställt något som inte är nödvändigt just nu. Undersök möjligheten att lämna tillbaka det.
- » Inkomster-Utgifter = över 0 (plus). Dina inkomster är större än dina utgifter. Det betyder att du har tillräckligt med pengar för att klara dina nödvändiga utgifter. Var dock sparsam ändå, speciellt om du saknar fasta inkomster<sup>28</sup>.

Behöver du hjälp att planera din ekonomi kan du kontakta din hemkommuns budget- och skuldrådgivare. Han/hon kan hjälpa dig – bland annat att gå igenom dina inkomster och utgifter – att hitta tänkbara lösningar för att förbättra din ekonomi, att komma i kontakt med dina fordringsägare<sup>29</sup> och informera dig om dina möjligheter att få skuldsanering<sup>30</sup>. Besöket hos en budget- och skuld-

27 Inkomster: Alla pengar du får in. Exempel på inkomster är lön, bostadsbidrag, barnbidrag, underhållsstöd, socialbidrag, CSN-bidrag, sjukersättning från Försäkringskassan, pension, med mera.

28 Fasta inkomster: Pengarna som kommer in (till exempel lön) och är desamma varje månad.

29 Borgenär/kreditgivare/fordringsägare: Är den personen/det företag som lånar/lånat ut pengar till dig, oftast mot en hög ränta.

30 Skuldsanering: Sanering av en privatpersons skulder som vanligtvis innebär att den skuldsatte genom en avbetalningsplan får leva på väldigt lite pengar i fem år. Efter denna period upphör betalningsansvaret för resten av skulderna.

rådgivare är oftast gratis. Det är viktigt att du tar kontakt med honom/henne så snart du märker att du behöver hjälp med att hantera din ekonomiska situation. Ta helst kontakt *innan* ditt ärende hamnar hos Kronofogden<sup>31</sup>.

### **Vilka räkningar betalar du idag? Vems namn står på avtalet?**

Bankkonto  
Banklån  
Bensin  
Bil  
Bilförsäkring  
Bostadshyra  
Avgift till förskola  
Dator  
El  
Fritidsavgift  
Hushållsmaskiner  
Internet  
Hemförsäkring  
Kreditkort  
Kläder  
Mat  
Mobil  
Parkeringsabonnemang  
Radio- och TV-avgift  
Telefonabonnemang  
Abonnemang på TV-kanaler  
Annat

---

<sup>31</sup> Kronofogden: Är en statligt myndighet som arbetar med att hjälpa människor och företag att få betalt när de själva inte klarar det.

# 11. Förebyggande arbete - tvångsäktenskap

## *Du älskar ju din dotter!*

Av Sonia Sherefay

**Tvångsäktenskap är förbjudet** i Sverige. Barn som är under arton år får enligt lagen inte gifta sig utan tillstånd av en myndighet. För att få ett sådant tillstånd måste det finnas särskilda skäl.

**FN fördömer tvångsäktenskap genom kvinnokonventionen som markerar att alla har:**

- a. lika rätt att ingå äktenskap;
- b. lika rätt att fritt välja make och att ingå äktenskap endast med sitt eget fria och fulla medgivande;
- c. lika rättigheter och skyldigheter under äktenskapet och vid dess upplösning; etc.

Kristendomen och islam förbjuder också all form av tvångsäktenskap. Kvinnan och mannen måste samtycka med ett ja för att äktenskapet ska vara giltigt. Enligt sharia (islamisk lag) får kvinnor inte tvingas att gifta sig med någon mot sin vilja. Sahih Bukhari, volym 7, bok 62, nummer 69: ”Hennes fader gav bort henne för hon skulle gifta sig när hon var husmor och hon tyckte inte om det äktenskapet. Så hon gick till Allahs budbärare och han fastslog att äktenskapet var ogiltigt.”

Sverige är ett land där kvinnor har många rättigheter. Ett land som är sekulariserat, som tillämpar alla mänskliga rättigheter. Kvinnor och män anses ha samma rättigheter och skyldigheter. Unga tjejer och killar i Sverige har t.ex. rätt att välja sin partner utan att gifta sig, innan de ens fyllt 18 år. Det är inte längre viktigt att kvinnan är oskuld när hon gifter sig. I många länder i Mellanöstern kräver tradition, kultur och religion att unga tjejer och killar ska vara oskuld tills de gifter sig. Tvångsäktenskap och äktenskap kusiner emellan är sedan länge ett viktigt sätt för familjen att bevara och förstärka släktbanden. Men tack

vare den medicinska utvecklingen världen över kan kusiner, i många länder i Mellanöstern, gifta sig enbart efter att ha genomgått medicinsk kontroll. Detta för att undvika att framtida barn ska ärva eventuella genetiska störningar och funktionshinder.

När våra tjejer och killar föds och växer upp i exil påverkas de omedvetet av allt det nya samhället står för. Tjejer och killar växer upp i demokratisk anda, har rättigheter, kan säga sin mening och har vid mognad rätt att säga ja eller nej till den partner familjen väljer åt dem. Det är en rättighet som har stöd i svenska lagar och även i religionen.

Att gifta bort sin dotter/son mot hans eller hennes vilja anses i Sverige vara förtryck. Att använda sig av olika metoder för att tvinga sitt barn att gifta sig mot sin vilja klassas i Sverige som hedersrelaterat våld. Många unga tjejer upplever att deras liv förändras om familjen misstänker att de har en pojkvän.

Kontroll, hot och trakasserier blir då en del av deras vardag. Dessutom upplever de att andra talar illa om dem och att deras tidigare goda rykte som bra tjejer fläckas. De känner skam och skuld, har svårt att koncentrera sig på skolarbete, är rädda att bli utkastade hemifrån eller skickas till föräldrarnas hemland.

Det är därför viktigt att du som mamma är medveten om det och på allvar börjar fundera på att din dotters val av partner går före föräldrarnas och släktens vilja.

Det är därför viktigt att du som mamma förstår din dotter och att du är den första att ge henne stöd och goda råd. Med rätt argument kan du övertala din man och förklara för honom att er dotters val av partner är en rättighet hon har.

### **Gifter du bort din dotter mot hennes vilja är de negativa konsekvenserna många:**

- » Vad händer om din dotter inte har några känslor för sin man, hatar det nya livet och motsätter sig att ha sexuella förbindelser med honom?
- » Vad händer om din dotter, som blev gift mot sin vilja, tappar sin glädje och livslust?
- » Vad händer om din dotters man ger upp och skyller det misslyckade äktenskapet på dig som förälder?
- » Eller om din dotter kommer tillbaka frånskild och gravid efter kort tid?



- » Hur möter du/ni familjens och släktens beskyllningar om att du/ni misslyckats att uppfostra er dotter enligt er tradition och kultur?
- » Du måste berätta för din man och förklara för honom att det är viktigt att lyssna på er dotters vilja och beslut.

### **Du ska förbereda dig väl och räkna med någon av följande reaktioner:**

- » Din man motsätter sig och börjar anklaga dig, säga att det är ditt fel och att du misslyckats med att uppfostra din dotter som du borde.
- » Din man höjer rösten och vägrar diskutera frågan.
- » Han har redan bestämt sig, lovat bort dottern till en kusin i hemlandet och beslutet är slutgiltigt.
- » Han säger att han vet vad som är bäst för hans egen dotter.
- » Din man hävdar att tjejer i hemlandet gifter sig med män som föräldrarna har valt åt dem, och så vidare.

Det är viktigt att du tänker efter kring när och hur du ska tala med din man om din dotters framtid. Vidare är det viktigt att du behåller lugnet och återkommer till att det är er dotters liv det handlar om, inte era egna liv.

### **Du kan till exempel återkomma, gång på gång, till följande argument:**

- » Ska vi tvinga henne till ett äktenskap mot hennes vilja?
- » Kan vi hantera de framtida konflikterna och konsekvenserna av ett misslyckat äktenskap, som kan komma om hon följer pappas råd?
- » Lagen i Sverige förbjuder tvångsäktenskap och arrangerade äktenskap och er dotter vet det.
- » Religionen förbjuder tvångsäktenskap. Unga kvinnor måste samtycka.
- » Om er dotter står på sig, vägrar gifta sig mot sin vilja och söker hjälp i skolan, hos socialtjänsten eller om hon rymmer till en tjejjour, vad händer då med familjens heder?

Jag är medveten om att din man behöver tid och mod för att tänka till. Tid för att överväga fördelar och nackdelar och mod för att våga förändras och stå emot de traditionella och kulturella värderingar som inte har belägg i religionen. Han behöver tid för att förstå och acceptera utmaningar han inte är van vid.

Innan du börjar tala med din man måste du undersöka om det är bättre att det bara är du som konfronterar honom eller om det finns någon annan som bör vara med dig. Finns några manliga eller kvinnliga släktingar som han har mycket respekt för? En vän? En religiös ledare? Någon som kan stödja dina argument. Någon som kan övertala din man att tvång inte är legitimerat och att unga kvinnor har rätt att välja den man de ska dela sitt liv med oavsett om det är en släkting eller inte.

Glöm inte att det är din dotters liv och framtid det gäller. Och glöm inte att du är hennes moder!

*Sonia Sherefay*, Integrationskonsult

## 12. Förebyggande arbete - hederskultur

Av Sandra Akiwumi Lundstedt

**Naturligtvis kan du känna** igen dig i mycket av det som hittills nämnts om så kallade hederskulturer, utan att befinna dig i ett skede där du kan/vill lämna din partner/familj. Därför kan det vara intressant för dig att känna till det förebyggande arbete, mot hedersvåld, som finns.

### Verdandis projekt “Manligt och kvinnligt nätverk”

En av de organisationer som, med stöd från Länsstyrelsen i Stockholm, arbetar förebyggande mot hedersvåld är Verdandi. Organisationen driver ett projekt, kallat “Manligt och kvinnligt nätverk”, som leds av Hasan Ertas.

Projektledaren Hasan fick idén att starta projektet 2006 efter att ha sett behovet bland invandrare i Sverige. Han såg individer som inte lyckades ta sig in i det svenska samhället. Han såg kvinnor som mest höll till inom hemmets fyra väggar och män som var arbetslösa. Hasan såg barn som slets mellan två världar, skolan och hemmet, där helt olika regler gällde. Hasan såg kvinnor och ungdomar som ville leva på ett annat sätt, men som inte vågade av rädsla för främst männen i familjen. Det är en situation som Hasan ser som ohållbar. Den sätter individer i utanförskap: utanför arbetsmarknaden och det svenska samhället i allmänhet. Verdandi startade därför ett nätverk och en fadderverksamhet för män. Män som befann sig i negativa situationer sökte sig dit. Det handlade ofta om män som hade svårt att anpassa sig till det nya samhälle de levde i. De kände sig separerade från sin familj och saknade någon att prata med. I projektet fick de möjlighet att träffa andra män som befann sig i liknande situationer. De fick möjligheten att föra samtal tillsammans i grupp, lett av Hasan eller någon av de så kallade faddrarna i verksamheten.

I början fanns bara några få faddrar. I dag finns 180 manliga faddrar runt om i Stockholm. Dessutom har man också börjat med kvinnliga faddrar och har i dag 15 stycken. Samtalen handlar i början ofta om problematiken kring att vara invandrare i ett annat land. Så småningom känner man varandra väl och kan börja samtala om till exempel familjesituationen.

I samtalen med männen använder Hasan sina egna erfarenheter kring hur kulturen där man växt upp och kulturen där man nu bor krockar. Till exempel

var det inte helt lätt när Hasans dotter valde att gå sin egen väg. Hasan säger att han vet att det fanns personer i omgivningen som tyckte att han, som far, var svag när han tillät detta. För Hasan handlade det om att välja att stå på sina döttrars sida och istället öppet prata om förtryck av kvinnor. Det är kanske dessa egna erfarenheter som gör att hans sätt att arbeta ger resultat.

Hasan berättar att männen ofta inte vill leva som de gör. De upplever dock att de inte har något val. De är rädda för vad släktingar ska säga och vad omgivningen ska tycka. Därför fortsätter de hålla hårt på reglerna för sin familj. Det är här Verdandis projekt gör skillnad, menar Hasan. Männen behöver stöd för att våga stå emot grupptricket och för att våga ta till sig det nya samhälle som de lever i.

– Det är murar som måste rivas, så det är inte lätt, säger Hasan. Men det är problem som måste lösas.

### **Hur tar du kontakt?**

Verdandis projekt "Manligt och kvinnligt nätverk" leds av Hasan Ertas. Det är honom du kontaktar om du önskar den hjälp som Verdandi kan erbjuda. Du kan nå Hasan på telefonnummer 0739-84 35 08.

### **Vad händer när du tar kontakt?**

I samtal med Hasan kommer ni fram till hur just din situation ser ut och vad du behöver. Om du till exempel önskar att samtal förs med din familj påbörjas ett arbete med att få kontakt med dem.

– Vi är inga poliser. Vi utövar ingen myndighetsutövning, säger Hasan. Därför går vi inte bara och knackar på och säger att vi vill prata. Det skulle inte fungera. Vi söker istället kontakt på annat sätt. Kanske finns redan en fadder i vår verksamhet som känner personen/personerna i fråga eller som rör sig i samma kretsar. Vi möter ofta motstånd i början. Men efter ett tag byggs ett förtroende upp och personen/personerna börjar öppna sig.

### **Inte bara samtal**

Det är dock viktigt att påpeka att Verdandi inte bara erbjuder samtal. De har psykologer i nätverket. En advokat likaså. Dessa kan både Hasan och de stödsökande ta råd och hjälp av. Om Hasan skulle uppfatta situationen som väldigt akut eller av någon annan anledning inte se möjligheter för nätverket att hjälpa, så hjälper han alltid den stödsökande vidare till något som är mer anpassat för

de behov som finns.

### **Sharaf hjältar och hjältinnor**

Det är inte bara Verdandi som arbetar förebyggande mot hedersvåld. En annan, av flera, organisation som gör det är Fryshuset, genom sin verksamhet Elektra. Där finns stödverksamhet för personer som är utsatta (som nämnt i ett tidigare kapitel). Där finns också projekten “Sharaf hjältar” och “Sharaf hjätinnor”. Inom de projekten arbetar man förebyggande mot hedersrelaterat våld och förtryck. Detta genom att försöka ändra attityder bland unga och få dem att ta avstånd från hedersrelaterat våld. Du kan läsa mer på [www.fryshuset.se/elektra](http://www.fryshuset.se/elektra).

*Sandra Akiwumi Lundstedt*

Fil kand i etnologi, Umeå Universitet och ideell jourkvinna

## *Slutord*

Jag vill tacka alla som har stöttat mig under arbetsgången. Stort tack till Kvinnojouren Stinas styrelsemedlemmar, till Maria-Pilar Reyes, utvecklingsledare vid enheten för sociala frågor på Länsstyrelsen i Stockholms län och Maria Sundbom Ressaissi, handläggare vid enheten för organisationsstöd på Ungdomsstyrelsen.

Också stort tack till socialsekreterare Katharina Stenvall på kvinnofridsteamet Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning, advokat Rebecca Lagh på Barbro Sjöqvist advokatbyrå och Sandra Akiwumi Lundstedt etnolog och ideell jourkvinna.

# *Källförteckning*

Vid skrivandet av denna informationsbok har jag använt mig av några böcker och rapporter, samt flera myndigheters och organisationers hemsidor.

## **Hemsidor**

[www.1177.nu](http://www.1177.nu)  
[www.aklagare.se](http://www.aklagare.se)  
[www.amnesty.se](http://www.amnesty.se)  
[www.arbetsformedlingen.se](http://www.arbetsformedlingen.se)  
[www.bris.se](http://www.bris.se)  
[www.boj.se](http://www.boj.se)  
[www.brottsoffermyndigheten.se](http://www.brottsoffermyndigheten.se)  
[www.csn.se](http://www.csn.se)  
[www.domstol.se](http://www.domstol.se)  
[www.forsakringskassan.se](http://www.forsakringskassan.se)  
[www.fryshuset.se/elektra](http://www.fryshuset.se/elektra)  
[www.hedersfortryck.se](http://www.hedersfortryck.se)  
[www.humanrights.gov.se](http://www.humanrights.gov.se)  
[www.ilovegratis.se](http://www.ilovegratis.se)  
[www.immi.se](http://www.immi.se)  
[www.jagvillhabostad.nu](http://www.jagvillhabostad.nu)  
[www.jarfallakvinnojour.se](http://www.jarfallakvinnojour.se)  
[www.kronofogden.se](http://www.kronofogden.se)  
[www.kvinnojour.com](http://www.kvinnojour.com)  
[www.kvinnokonventionen.se](http://www.kvinnokonventionen.se)  
[www.lagen.nu](http://www.lagen.nu)  
[www2.lansstyrelsen.se/stockholm](http://www2.lansstyrelsen.se/stockholm)  
[www.manskligarattigheter.se](http://www.manskligarattigheter.se)  
[www.migrationsverket.se](http://www.migrationsverket.se)  
[www.notisum.se](http://www.notisum.se)  
[www.nyistockholm.se](http://www.nyistockholm.se)  
[www.polisen.se](http://www.polisen.se)  
[www.raddabarnen.se](http://www.raddabarnen.se)  
[www.rattshjalp.se](http://www.rattshjalp.se)

www.rfsl.se  
www.riksdagen.se  
www.roks.se  
www.skatteverket.se  
www.socialstyrelsen.se  
www.tjejjouren.se  
www.un.org  
www.ungabrottsoffer.se  
www.ungdomsstyrelsen.se  
www.unicef.se  
www.varldguiden.se  
www.verdandi.se

## **Mer information och källor**

*Att starta och driva en kvinnojour*, SKR (2007).

*Changing a Harmful Social Convention - Female Genital Mutilation*, Unicef (2005).

*Flickor och kvinnor mördas i hederns namn*, Amnesty International.

*Hedersrelaterat våld och förtryck. Ett kunskapsunderlag för hälso- och sjukvården*, Länsstyrelsen i Skånes län (2007).

*I arbete med våldsutsatta kvinnor*, Grände, Lundberg, Eriksson (2009).

**Migrationsverket delrapport 111-2010-15897**: Delredovisning av Migrationsverkets uppdrag att föra viss statistik.pdf, dnr: Februari 2011.

*När man krockar: ett handlägningsstöd för socialtjänsten om hedersrelaterat våld och generationskonflikter kring traditioner, seder och bruk*, Länsstyrelsen i Uppsala län och Uppsala kommun

*Om våld i hederns namn*, Länsstyrelsen Östergötland (2008).

*Riskbedömningar i ärenden om hedersrelaterat våld - Metodstöd för socialsekreterare*, Länsstyrelsen i Stockholm (2008).



**Skatteverkets delrapport 131-512213-10/113** om Skatteverkets uppdrag att föra viss statistik som ett led i regeringens handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (IJ2010/1155/UF). Februari 2011.

*Till dig som utsatts för brott*, Brottsoffermyndigheten (rev 2010), och Lag (1988:609) om målsägandebiträde.



Lever du under hot och våld?

Är du rädd för din man, din familj eller din släkt?

Är du orolig för att du ska bli bortgift?

Är du rädd för att förlora dina barn om du berättar för socialtjänsten att du är utsatt för våld i ditt hem?

Är du rädd att bli utvisad från Sverige om du lämnar den som slår och skadar dig?

Läs den här boken för att få information om dina rättigheter och om det stöd och den hjälp som du kan få i Sverige.